

Tussen Stad en Voordeur

een leefomgeving tegen sociaal isolement

Academie van Bouwkunst Amsterdam
Master Architectuur

Alvaro Laanen Baca

De blauwe kleur van deze kaft is gebaseerd op de “blue zones”: afgebakende gebieden waarvan de bevolking het langst leeft dankzij onder andere hechte sociale banden.

Tussen Stad en Voordeur

een leefomgeving tegen sociaal isolement

Afstudeerproject van Alvaro Laanen Baca

Commissieleden:

Jeroen van Mechelen (mentor)

Uda Visser

Ard Hoksbergen

Toegevoegde leden examen:

Elsbeth Falk

Herman Kerkdijk

Academie van Bouwkunst Amsterdam

Master Architectuur

Alvaro Laanen Baca

Inhoudsopgave

0.	Mijn Positie	7
1.	Het Probleem	13
2.	De Locatie	21
3.	De Aanpak	31
4.	Het Publieke	39
5.	Het Collectief	55
6.	Het Private	71
7.	Epiloog	111
8.	Het Proces	133

Jaar 2: Micro-woningen met meerdere ontmoetingszones

0. Mijn Positie

In het tweede jaar begon ik met andere ogen te kijken naar architectuur. Tijdens een project waar veel kans lag om de hele buurt op sociaal niveau te verbeteren, was ik vastbesloten om hier onderzoek naar te doen. Het 'sociale thema' van het vak kwam tot uiting en ik merkte dat er een wereld voor mij open ging.

In het kort: het project ging over een leegstaand kavel in het dichtbebouwde Jordaan. Hier grensden meerdere functies op aan, die geen gemeenschappelijke openbare ruimte deelden, terwijl hier behoefte voor was. Het ging namelijk om ouderen, kinderen en een jongerencentrum. Het programma voor het nieuwe gebouw was een stapeling van micro-woningen, waar ik een nieuwe laag aan toevoegde: een openbare tuin.

Ik dacht voor het eerst echt na over de overgang van publiek naar privé en dat sprak mij heel erg aan. Zo ging ik ook anders kijken naar de stad. Als je bedenkt hoeveel moois er binnen woonblokken schuilt en dat zoiets nooit of nauwelijks ervaren wordt - dat zegt veel over hoe rigide onze steden zijn.

Mijn kijk op gebouwen veranderde: ze zijn eerder obstakels omdat ze openheid ontbreken.

De projecten die ik hierna ontwierp hadden allen als doel om gebouwen een open karakter te geven, zodat ontmoeting gestimuleerd kan worden in een wereld waar wij steeds meer van elkaar vervreemden.

Jaar 3: Strategieën om publiek en privaat dichter bij elkaar brengen

In jaar 3 was het mogelijk om papers te schrijven naast je project. Het doel van deze combinatie is om te onderzoeken en te ontwerpen. Op deze manier heb ik in de afgelopen jaren een repertoire opgebouwd aan gebouwde projecten met sociale gedachtesgangen.

Dit bracht mij niet alleen naar het modernisme en brutalisme, maar ook naar landen als India, Chili en Japan. Er is een zeer rijk palet mogelijk om verbinding tussen groepen te activeren. Echter zijn niet alle projecten met succes behaald, zoals bijvoorbeeld de beruchte Bijlmer. Mijn doel tijdens het afstuderen was ook om zeker te kijken naar hoe het níét

moet. En bovendien ook te kijken naar de psychologische condities die een mens ervaart bij architectuur. Waarom werkt een groot plein bijvoorbeeld niet? Wat doet hoogbouw met een mens vanaf een afstand? En wat doet hoogbouw met een mens als woon-machine? Dit soort vragen zijn zeer relevant vandaag de dag: de stad raakt vol en de enige manier om dit op te lossen is om duizenden woningen te bouwen.

Maar nemen we de mens voldoende in beschouwing bij het aanpakken van dit probleem?

Jaar 3: Een universiteit open stellen voor de buurt en de stad

0. Mijn Positie

Zwitserland

Ita

India

Chil

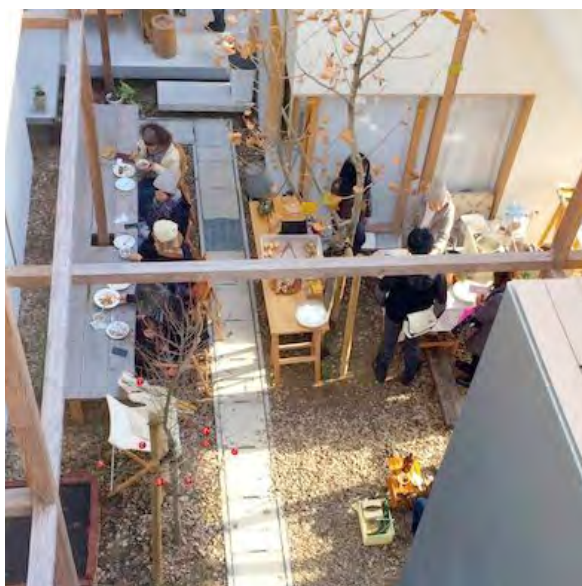
alië

Verenigd Koninkrijk

i

Japan

Kloof Amsterdam groeit en anonimiseert

In de drukke stad kun je je knap alleen voelen

Michiel Couzy
AMSTERDAM

Dat Amsterdam een groeiend verschil heeft tussen arm en rijk, werkend en werkloos, kansarm en kansrijk, is genoegzaam bekend. Maar de tweedeling gaat verder dan deze economische verschillen. Amsterdam heeft ook een kloof in geluk, in welzijn. In eenzaamheid.

In de stad voelt 13 procent zich ernstig eenzaam; 80.000 mensen.

Inwoners van Oostrop zijn vaker eenzaam dan die van het centrum, Turken vaker dan Nederlanders, lage inkomens vaker dan hoge inkomens. Zo komen we vanzelf uit op de bekende tweedelingkaart van Amsterdam. In Nieuw-West en Zuidoost zijn mensen armer, vaker werkloos, hebben ze meer kinderen met obesitas en komt eenzaamheid veel vaker voor.

Welkom in Amsterdam.

Eenzaamheid is in Amsterdam een veel groter probleem dan in de rest van Nederland. Dat heeft te maken met de grotestedenproblematiek, zoals hogere werkloosheid, anonimiteit en meer lage inkomens. Maar ook doordat de stad veel eenlingen trekt; studenten, expats, migranten, verwarde mensen.

Eenzaamheid is een groeiend probleem in Amsterdam, dat ook oneerlijk is verdeeld. Afkomst, opleiding en leeftijd spelen een rol. De stad moet meer doen dan een kopje koffie hier en daar.

Amsterdam ondergaat momenteel een transformatie tot een kolkende metropool. Het goede nieuws is dat hierdoor de economie aantrekt, de werkloosheid daalt, de welvaart toeneemt en het opleidingsniveau stijgt. Een flink aantal voorwaarden voor eenzaamheid verdamppt. Zou je zeggen.

Stamcafé verdwijnt

Maar daar komen weer nieuwe gevaren voor terug, zegt Theo van Tilburg, hoogleraar aan de VU en gespecialiseerd in eenzaamheid.

Door de upgrade van de stad zien mensen hun omgeving in hoog tempo veranderen. Vrienden en buren vertrekken uit de wijken die in opkomst zijn. Ze kunnen de huur niet meer betalen.

Buurtwinkels gaan dicht - onderschat niet het effect van een groenteman die zijn buurman gedag zegt - het stamcafé maakt plaats voor een koftehinkel, dat een heel ander publiek trekt. Toeristen en expats strijken neer in de wijk om binnen de kortste keren te vertrekken. Amsterdammers weten niet meer wie hun buren zijn. "Ze ontdekken dat de nieuwe mensen geen behoefte meer hebben aan contacten in de buurt", aldus Van Tilburg.

Amsterdam groeit en anonimiseert. Veel mensen kunnen het tempo van alle veranderingen niet meer bijbenen. "Ze voelen zich in mindere mate deel van de samenleving," zegt Van Tilburg. Dat veroorzaakt woede, denk aan de boze witte man. Een eenzaamheid.

De stad telt tal van goedbedoelde initiatie-

ven, zoals gezamenlijke maaltijden, ouderen die op huisdieren passen, maar die zijn niet voldoende. "Met een kop koffie reddet we het niet," zegt Maarten Poorter, gemeenteraadslid van de PvdA. Hij gaf de aanzet tot een gemeentelijke aanpak van eenzaamheid, waarvoor jaarlijks 1 miljoen euro wordt uitgetrokken.

Een gezamenlijke tuin

Hierbij gaat het vooral om signalering en herkenning: wie is eenzaam? "Dat is ingewikkeld genoeg," zegt Eric van der Burg, wethouder Zorg en Welzijn, "want aan de buitenkant is niet te zien of iemand eenzaam is."

Van Tilburg staat voor een fundamentele aanpak, waarbij de gemeente bij de indeling van de stad rekening houdt met eenzaamheid. Amsterdam gaat de komende jaren 80.000 woningen bouwen. Wat van Tilburg betreft, moet de nieuwbouw gericht zijn op ontmoeting: een plek waar mensen elkaar tegenkomen. Een ruimte om feesten te geven, een extra kamer in complexen om logés te ontvangen. Een gezamenlijke tuin.

De stad moet zich voegen naar de behoefte van de bewoners die zich in toenemende mate eenzaam voelen, vindt ook Van der Burg. "De overheid is geen geluksmachine. Maar we hebben wel de taak het welzijn van de burgers te bevorderen."

1. Het Probleem

47% van de Amsterdammers (19 jaar en ouder) is eenzaam, waarvan 13% ernstig eenzaam.¹ Dit groeiende probleem komt steeds meer onder de aandacht in grote steden, waar de kans hiervoor ook groter is.

Eenzaamheid is een emotie en dus subjectief. Het is het gevoel wanneer iemand verlangt om in verbinding te staan met anderen, maar het gevoel heeft juist afstand te hebben tot anderen. Bij eenzaamheid gaat het om de pijn die hierbij ontstaat.²

Er zijn twee soorten eenzaamheid: Emotionele eenzaamheid: waarbij een persoon geen diepgaande relatie - partner of vriend(in) - heeft om goede en slechte dingen mee te delen. Sociale eenzaamheid: waarbij een persoon een sociaal netwerk ontbreekt, een brede groep kennissen, collega's of burens.¹

Toch is het niet zo dat veel contacten ook eenzaamheid helpt vermijden. Het gaat om waardevolle, diepgaande relaties. Zo kunnen ouderen die goed contact hebben met kinderen en familieleden zich veel eenzamer voelen dan ouderen die contact hebben met burens of kennissen.³

1 - Andeweg, M. (2018). Lonely in Mokum, Eenzaamheid. p. 25

2 - van Ditmars, A. (2 februari 2018) "Breng meer tijd door met jezelf" Bron: Blendle

3 - Andeweg, M. (2018). Lonely in Mokum: Reisgids Verbonden Stad. Amsterdam: Amsterdams Netwerk Eenzaamheid. p. 24

1. Het Probleem

Ernstige eenzaamheid in Amsterdam onder volwassenen (%)

6-8

9-11

12-14

15-17

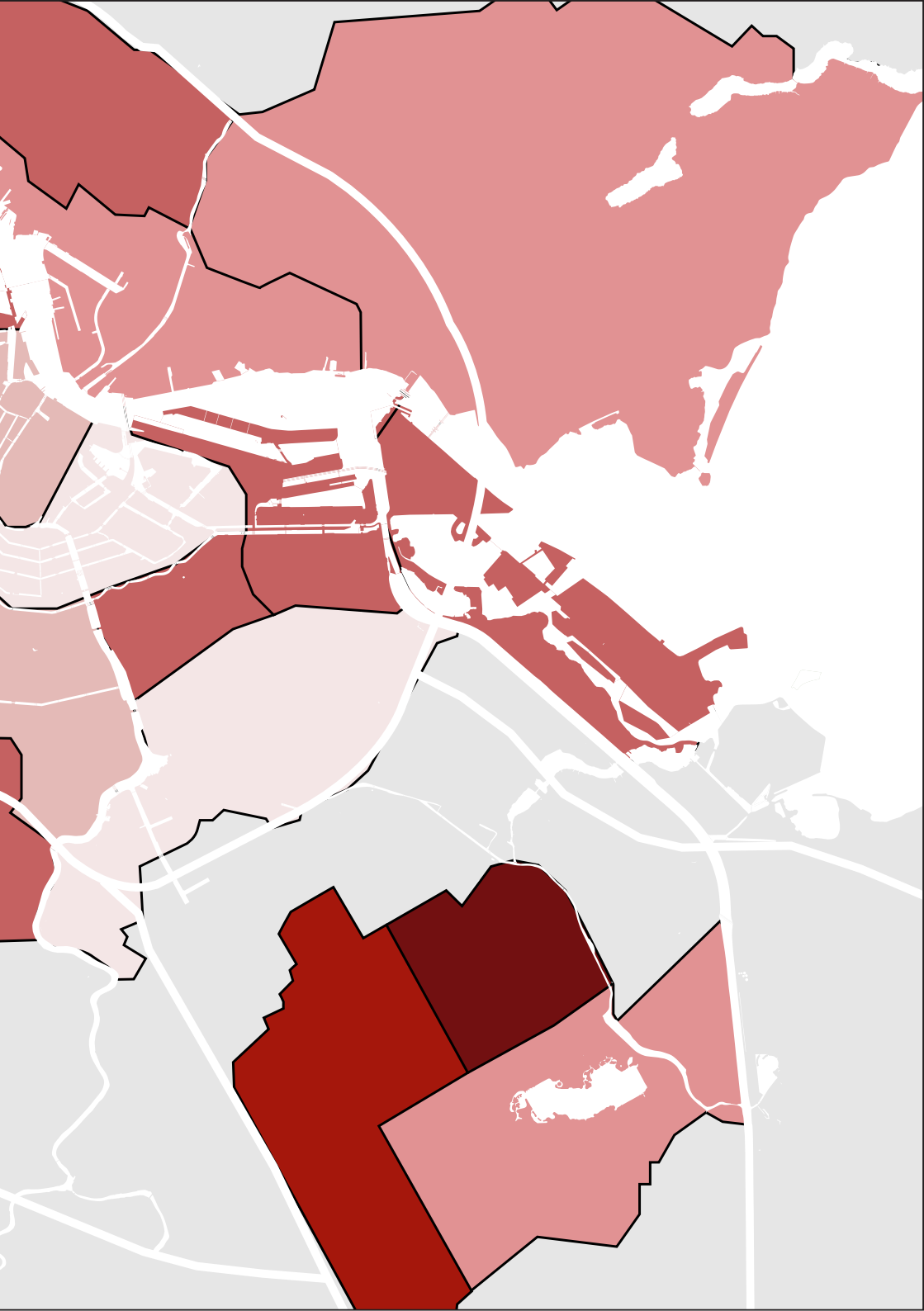
18-20

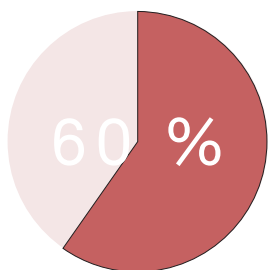
21-23

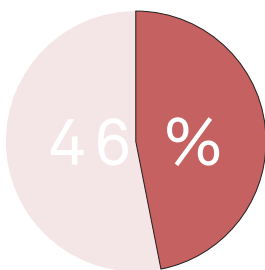
Bron: GGD Amsterdam

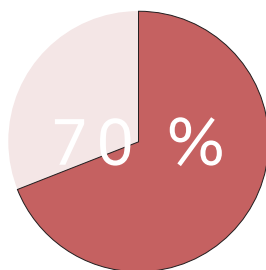
1. Het Probleem

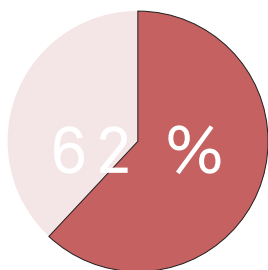
ouderen

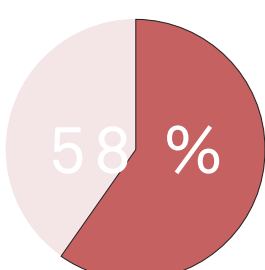
migranten

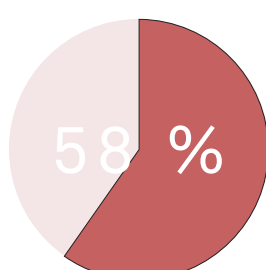
lage inkomens

mentale beperking

gescheiden

ongezonde levensstijl

Wie zijn er allemaal eenzaam?

Eenzaamheid treft meer dan alleen bijvoorbeeld ouderen. Onderzoek heeft aangetoond dat diverse groepen mensen zich eenzaam voelen.

Kwetsbare groepen

Er zijn meerdere groepen kwetsbaar voor eenzaamheid. Personen met een laag inkomen hebben vaak het gevoel niet mee te doen aan de maatschappij en raken daardoor negatief over hun zelfbeeld. Expats kunnen eenzaam raken doordat een sociaal netwerk ontbreekt in een onbekende stad.

Het gevaar van eenzaamheid

Een bepaalde buurt (Roseto, Pennsylvania, 1961) toonde bijzonder positieve cijfers. Er waren geen zelfmoorden, geen alcoholisme, geen drugsverslaving en bijna geen criminaliteit. Het enige waar men aan stierf was ouderdom. Ze gingen onderzoeken hoe dit zo kwam.

Na lang onderzoek kwam men erachter dat deze groep nooit eenzaam was.

Deze gemeenschap werd gekenmerkt door meerdere leeftijdsgroepen, met hechte familiebanden. Dit was bewijs van de kracht van een 'tribe'. In 1971 vertrok iedereen uit Roseto en toen kwam de eerste hartaanval. Einde 70 jaren had iedereen dezelfde problemen als de rest van het land.

Dit is wetenschappelijk bewijs dat mensen elkaar als voeding nodig hebben, aangezien de gezondheid van de lichaam dit reflecteert.

Wanneer men zich sociaal geïsoleerd voelt, reageert het zenuwstelsel daarop met een stress-respons. Hierdoor pompt het lichaam meerdere hormonen door de aders, die weer op hun beurt de kans vergroten op hart en vaatziekten en meerdere ziektes. Tegenwoordig zitten wij gemiddeld 50% van onze tijd in deze stress-respons, terwijl eenzame mensen hier overheen zitten.

Percentages van een uitvergroete kans op sterfte:

6% door luchtvervuiling
23% door zwaarlijvigheid
37% door alcohol misbruik
45% door eenzaamheid

De kern van eenzaamheid - de onderliggende bron - zit in de afstand die wij voelen met anderen en met de wereld om ons heen. Een afstand van liefde.

Het is belangrijk ons te blijven afvragen hoe wij ons tot andere verhouden. Als dit niet meer kan, zonderen we onszelf af.

Oorzaak eenzaamheid

Eenzame mensen zijn vaak ontzettend kritisch, zowel tegenover anderen als tegenover zichzelf. Daardoor voldoen anderen nooit aan hun eisen, waardoor hun behoefte aan verbinding niet wordt vervuld. En omdat ze zo streng zijn voor zichzelf, zijn momenten alleen ook iets negatiefs. Terwijl het in het leven juist gaat om een balans tussen fijne momenten met anderen en fijne momenten met jezelf.

Ruimtelijke oorzaken

Er zijn ook ruimtelijke oorzaken voor eenzaamheid. Links staan 4 scenario's uitgelicht die in veel steden voorkomen en het gevoel van eenzaamheid versterken.

1 - Een gebrek aan uitnodigende ruimte kan ervoor zorgen dat men niet veel op straat komt en diens buurt leert kennen.

2 - Doordat woongebouwen vaak de hoogte in gaan en burens naast elkaar of onder elkaar hun voorkeur hebben, komt men elkaar niet tegen. Dit heeft als gevolg dat men diens burens niet kent.

3 - Na de digitale revolutie is er minder reden voor mensen om naar buiten te gaan. Een woning, hoe compact ook, bevat voldoende voor een individu om lang in te verblijven.

4 - Hoe meer mensen zich geconcentreerd op een plek bevinden, hoe eenzamer men zich kan voelen als hij/zij niemand kent. Dit is de reden waarom bijvoorbeeld dorpen gekenmerkt worden door hechte gemeenschappen.

Oplossingen

Wat het meest helpt zijn één-op-één relaties. Denk aan de kleine gemeenschappen die een dorp bevat.

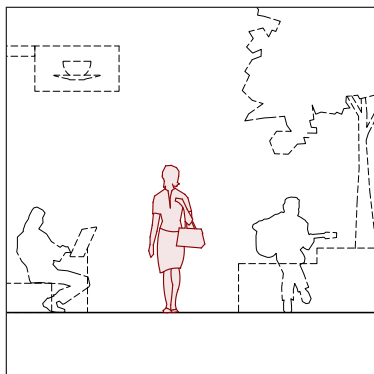
Vervolgens zijn sociale netwerken ook belangrijk. In Nieuw-West is er meer eenzaamheid onder de migranten, vanwege hun achtergrond en omstandigheden. Zij hebben geen sociale structuren in hun gemeenschap.

Zo laagdrempelig mogelijke ontmoetingsplek in de buurt, zorgt ervoor dat men elkaar meer kan tegenkomen met interacties als mogelijk gevolg.

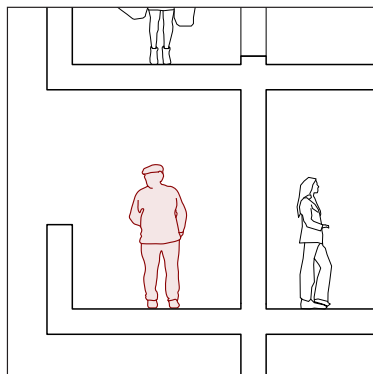
Na diverse interviews onder eenzame mensen zijn er een aantal conclusies gekomen die het gevoel van eenzaamheid kunnen wegnemen:

1. het gevoel dat je meedoet aan de samenleving en erbij hoort
2. Mensen dagelijks ontmoeten.
3. Sociale veiligheid, drempel om naar buiten te gaan wordt lager.

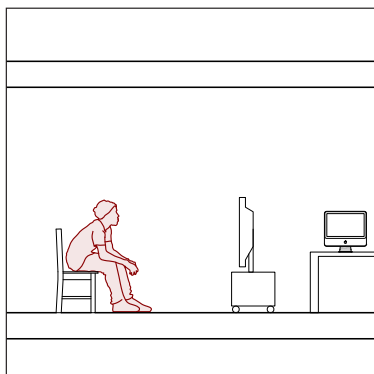
Ruimtelijke oorzaken

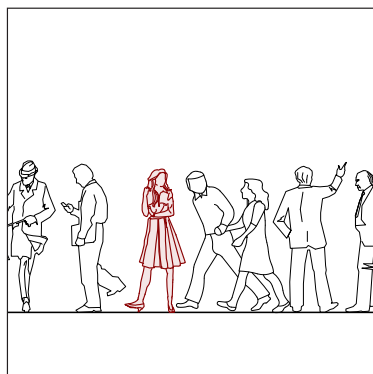
1. Door een tekort aan uitnodigende publieke ruimte is er geen interactie.

2. Men komt elkaar niet in voldoende mate tegen in woongebouwen.

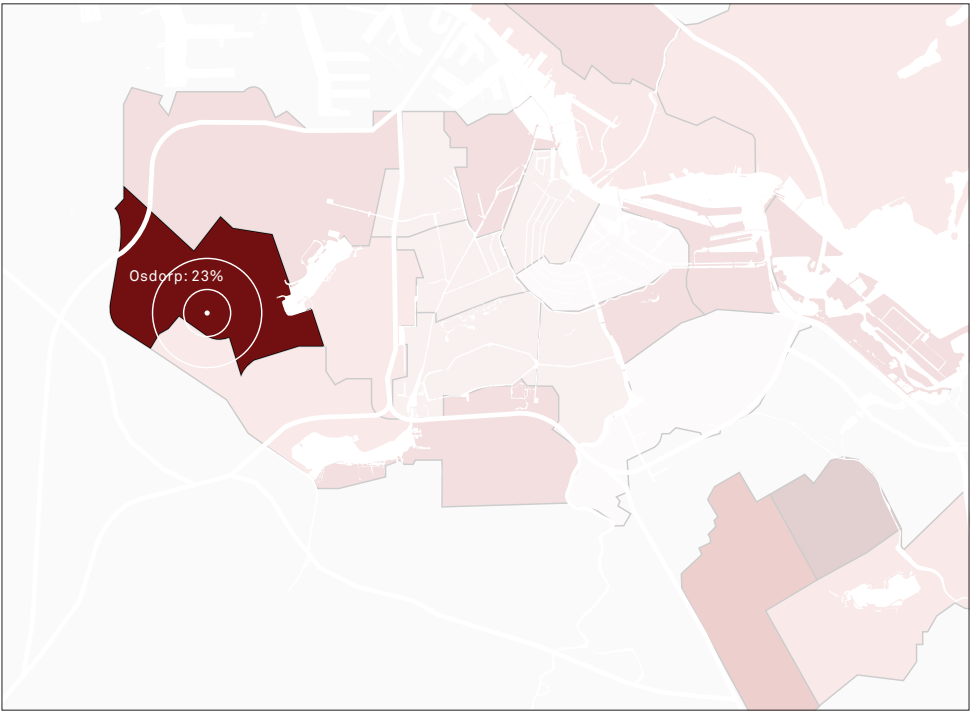

3. Men heeft teveel om thuis te blijven en raakt geïsoleerd.

4. Een paradox: hoe meer mensen, hoe eenzamer men zich kan voelen.

2. De Locatie

2. De Locatie

In Amsterdam Nieuw-West ligt het stadsdeel Osdorp, wat na de Tweede Wereldoorlog is gebouwd. In Osdorp ligt de wijk De Punt, waar een piek in eenzaamheidscijfers heerst: 23% is ernstig eenzaam.

Het gekozen kavel ligt aan Dijkgraafplein, wat de eindhalte is van tram 17. Het is een typisch naoorlogse stadswijk, waar hoogbouw, verwaarloosde openbare ruimte en beton de sfeer bepalen. De bewonerssamenstelling bestaat voornamelijk uit migranten, wat 50% is. Overige inwoners zijn senioren, studenten en langzaam aan is de middenklasse in opkomst.

De wijk kampt met de volgende problemen:

1. Bij aankomst is de sfeer somber door een gebrek aan activiteit en heldere structuur.
2. Geen uitnodigende openbare ruimte waar de buurt kan recreëren.
3. Een eentonige publieke programma die niet gericht is op een bredere doelgroep
4. Geen actieve plinten en verwaarlozing van de loop gebieden

Daarnaast is de buurt ook verdeeld in bewonersgroepen die niet met elkaar in contact komen: ouderen, migranten en de middenklasse.

Aan Dijkgraafplein grenst een kavel die al jaren leeg staat.

2. De Locatie

Gekozen locatie

Het betreft het kavel tussen Hoekslootstraat en Tussen Meer. Het afstudeerkavel betreft dit totale vlak, inclusief bestaande woongebouwen, met winkels aan Dijkgraafplein.

Redenen deze gekozen locatie:

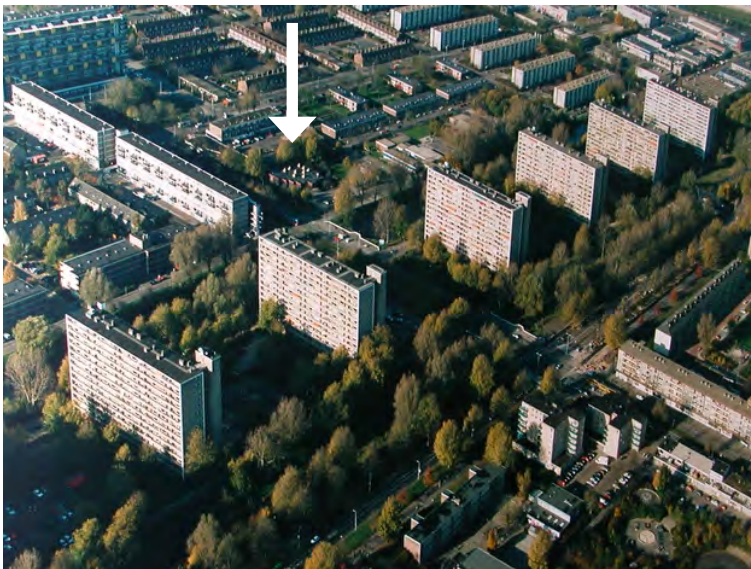
- 23% van de bewoners in deze wijk schijnt eenzaam te zijn.
- Kavel is verwaarloosd, evenals de bebouwing. Huidige bebouwing (2-laagse woningbouw) ziet er vervallen uit.

- Levendigheid en leefbaarheid van omgeving is niet optimaal door overmaat aan 'kijkgroen', waaronder dit kavel.

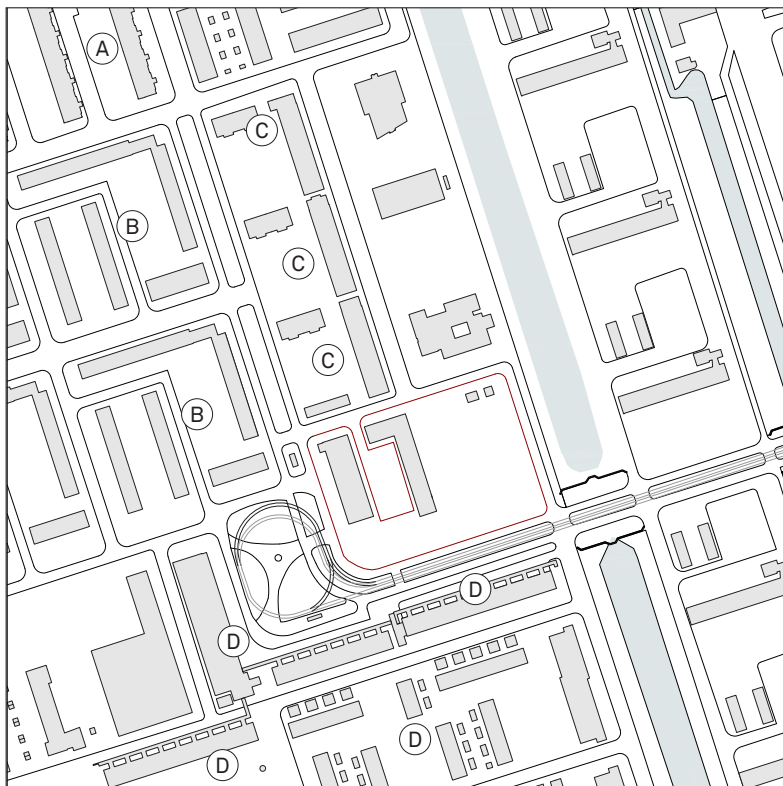
- Kavel ligt ingeklemd tussen trambaan, Langswater en een leegstaand schoolgebouw – veel aansluitpunten waar nu geen gebruik van gemaakt wordt.

- Wijk heeft een impuls nodig als het gaat om nieuw publieke programma gericht op meerdere doelgroepen.

- Dit kavel heeft de potentie om de entree te worden tot de stadswijk.

Wijk De Punt

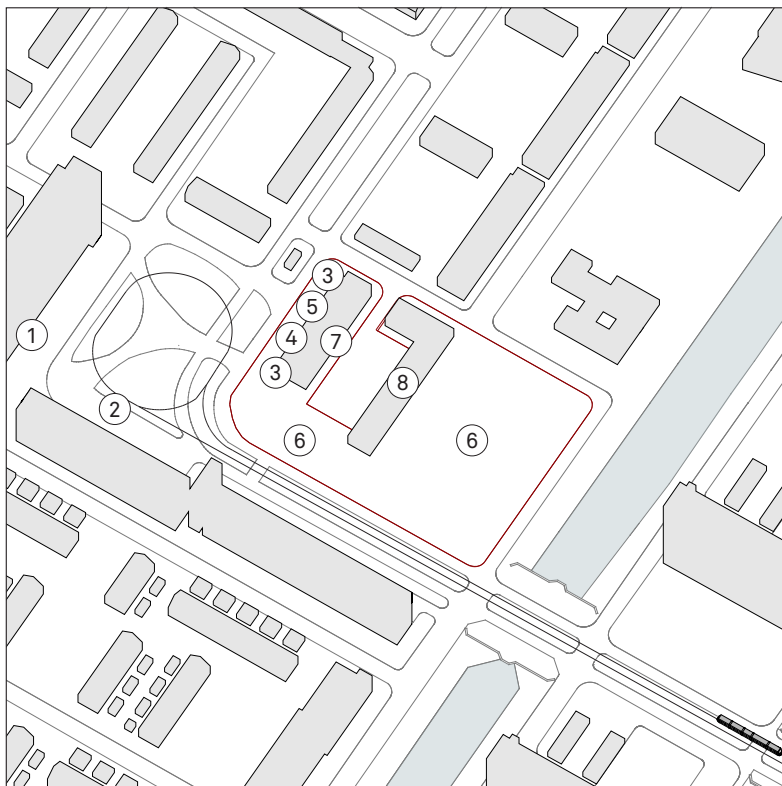
Dijkgraafplein, Osdorp

schaal 1:4000

- A. Studenten
- B. Migranten
- C. Senioren
- D. Middenklasse

Dit is de eindhalte van tram 17 in De Punt, een na-oorlogse stadswijk met een sociaal economische achterstand. Diverse type buurtbewoners leven hier gesegregeerd van elkaar.

Axonometrie - zoom in van kavel (85x125m)

Legenda

1. Supermarkt
2. Tramhalte
3. Shishabar

4. Snackbar
5. Mini-supermarkt
6. Verwaarloosd groen

7. Sociale huur op 1-hoog
8. Sociale huur 2-laags

2. De Locatie

Bij aankomst is de sfeer somber door een gebrek aan menselijke activiteit.

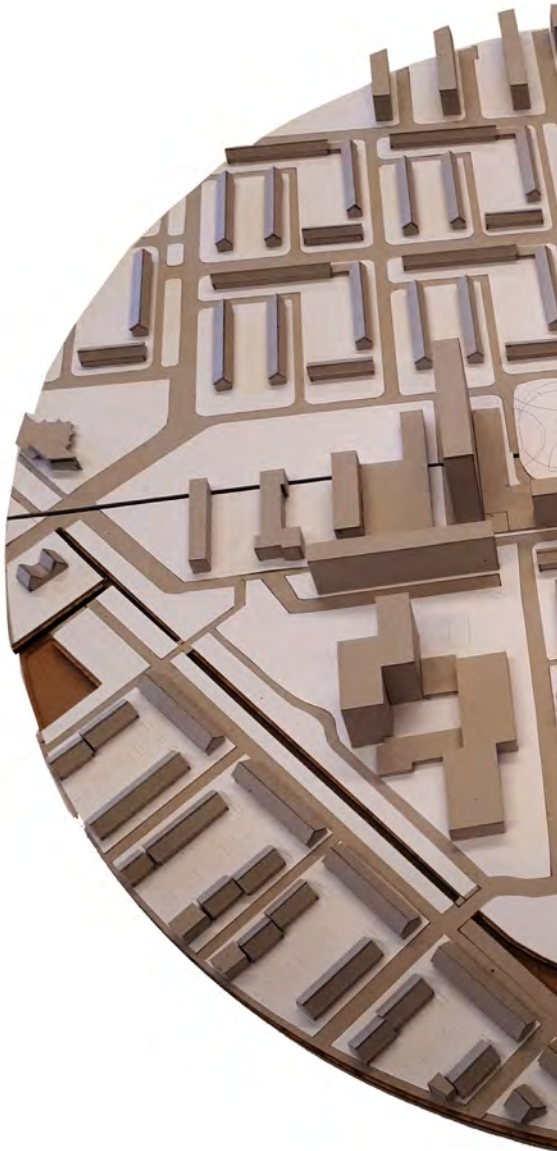
De openbare ruimte is verwaarloosd en nodigt de buurt niet uit.

Een eentonige publieke programma gericht op één type doelgroep.

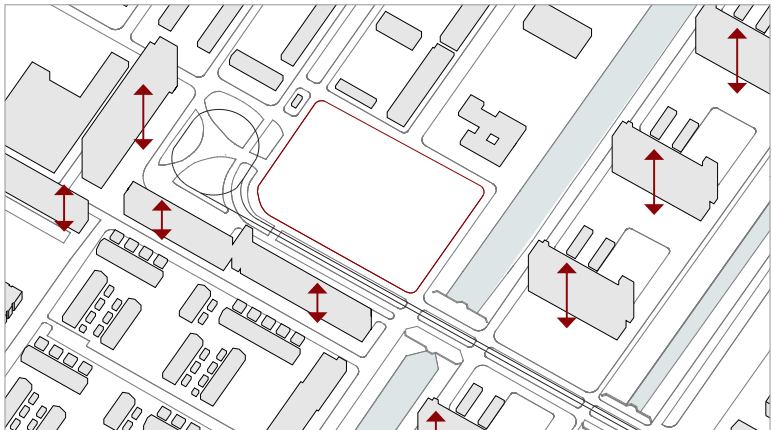
Vandalisme en verwaarlozing bepalen samen met de dode plinten de sfeer.

Situatie maquette

Met een straal van 250 meter vanaf de locatie, laat deze maquette de morfologie van de wijk zien.

3. De Aanpak

Het doel van dit project is om een nieuw woonblok te plaatsen dat de sombere buurt moet doorbreken en nieuwe condities voor ontmoeting te stimuleren. Na een beschouwing over de omgeving, is duidelijk dat men geïsoleerd leeft in de hoogbouw-flats.

Dit heeft als gevolg dat er een tegenreactie nodig is in deze buurt. In plaats van de hoogte in te gaan, blijft dit gebouw eerder laag. Door horizontaal te werk te gaan, is er meer kans voor ontmoeting.

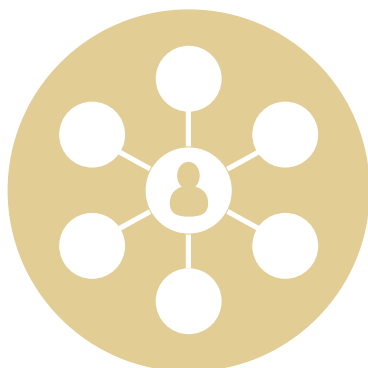

Geen hoogbouw maar laagbouw

Als tegenreactie op de omliggende hoogbouw, blijft het project compact en laag ten behoeve van visueel contact en ontmoeting.

[Het Publieke]
uitnodigende publieke ruimte

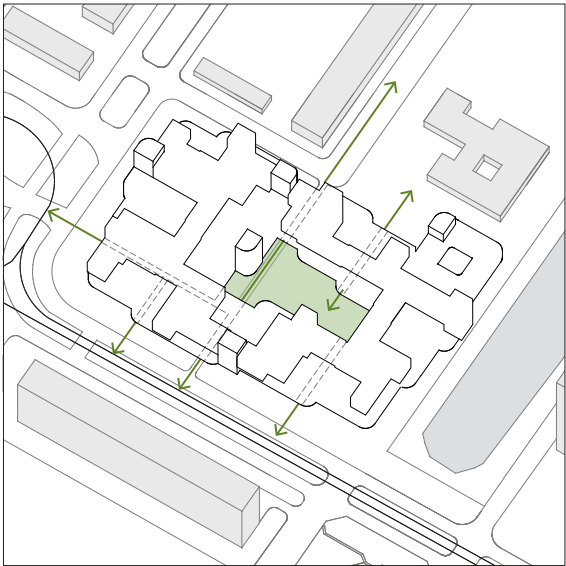
Het Collectief
sociale netwerken aanwakkeren

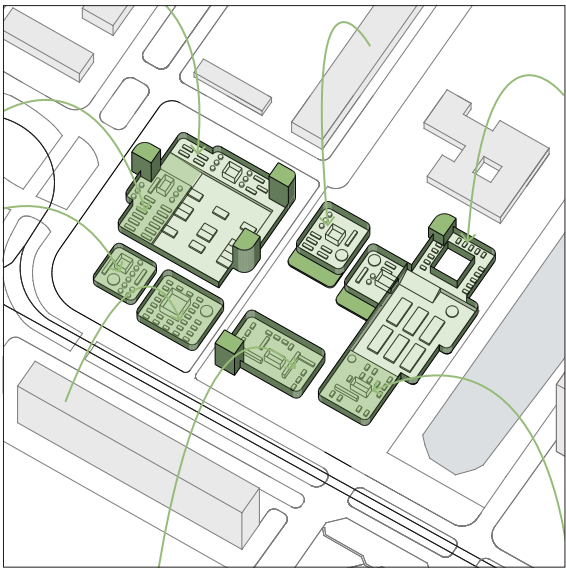
Het Private
relatie van woning naar gemeenschap

3 schaal-niveaus

Om de buurt te activeren en ontmoeting te stimuleren zijn er 3 schaal-niveaus: Het Publieke, Het Collectieve en Het Private.

Nieuwe verbindingen tussen de bestaande buurt en een nieuw, intern plein

Publieke ruimte met actief programma aan de voorzijde en semi-actief aan de achterzijde.

Het publieke programma loopt door in torens die naar boven steken.

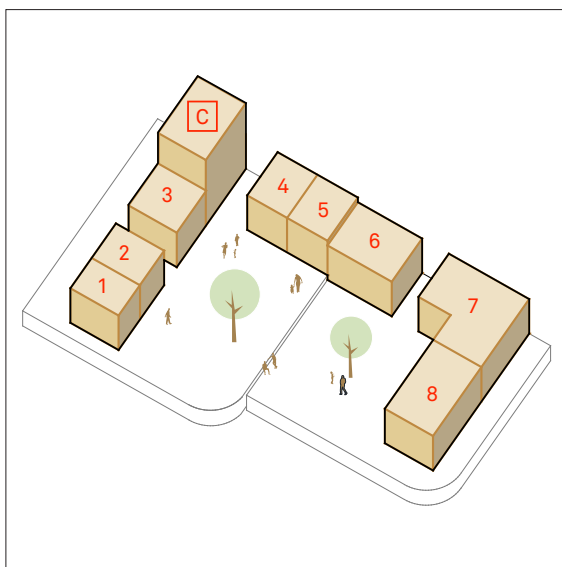

Een variërend landschap, waardoor boven en onder rijk is aan diversiteit en verrassende routing.

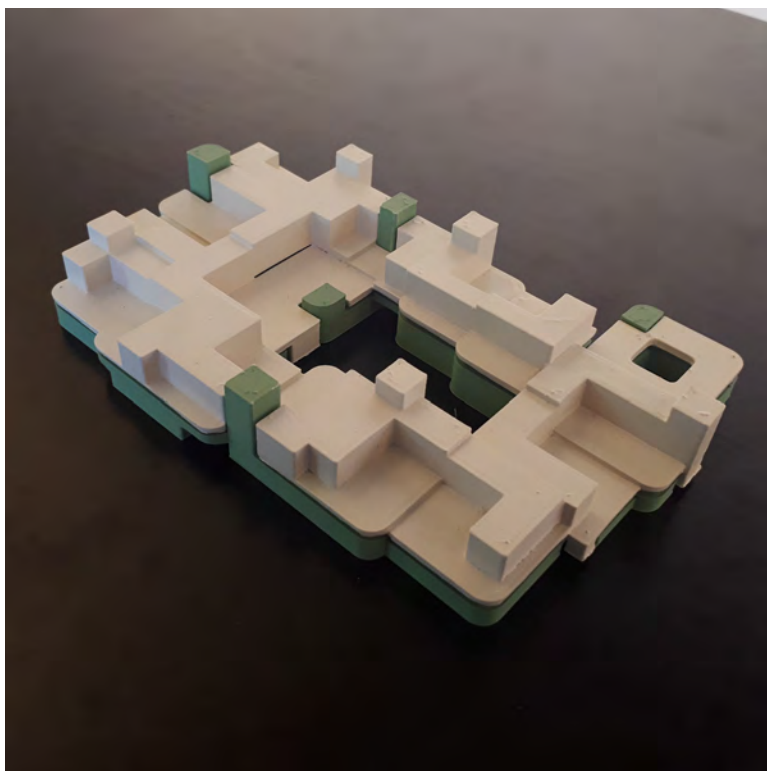
3. De Aanpak

De acht U-vormige woonblokken worden over het ensemble verdeeld.

Voor intimiteit tussen buren, bestaan de woonblokken uit 8 woningen, met een divers palette aan bewoners

Conceptmaquette 1:1000

Het ontwerp bestaat uit twee lagen die in elkaar grijpen: publieke ruimte onder en een woongemeenschap boven.

4. Het Publieke

Het allereerste domein wat besproken wordt is het publieke domein.

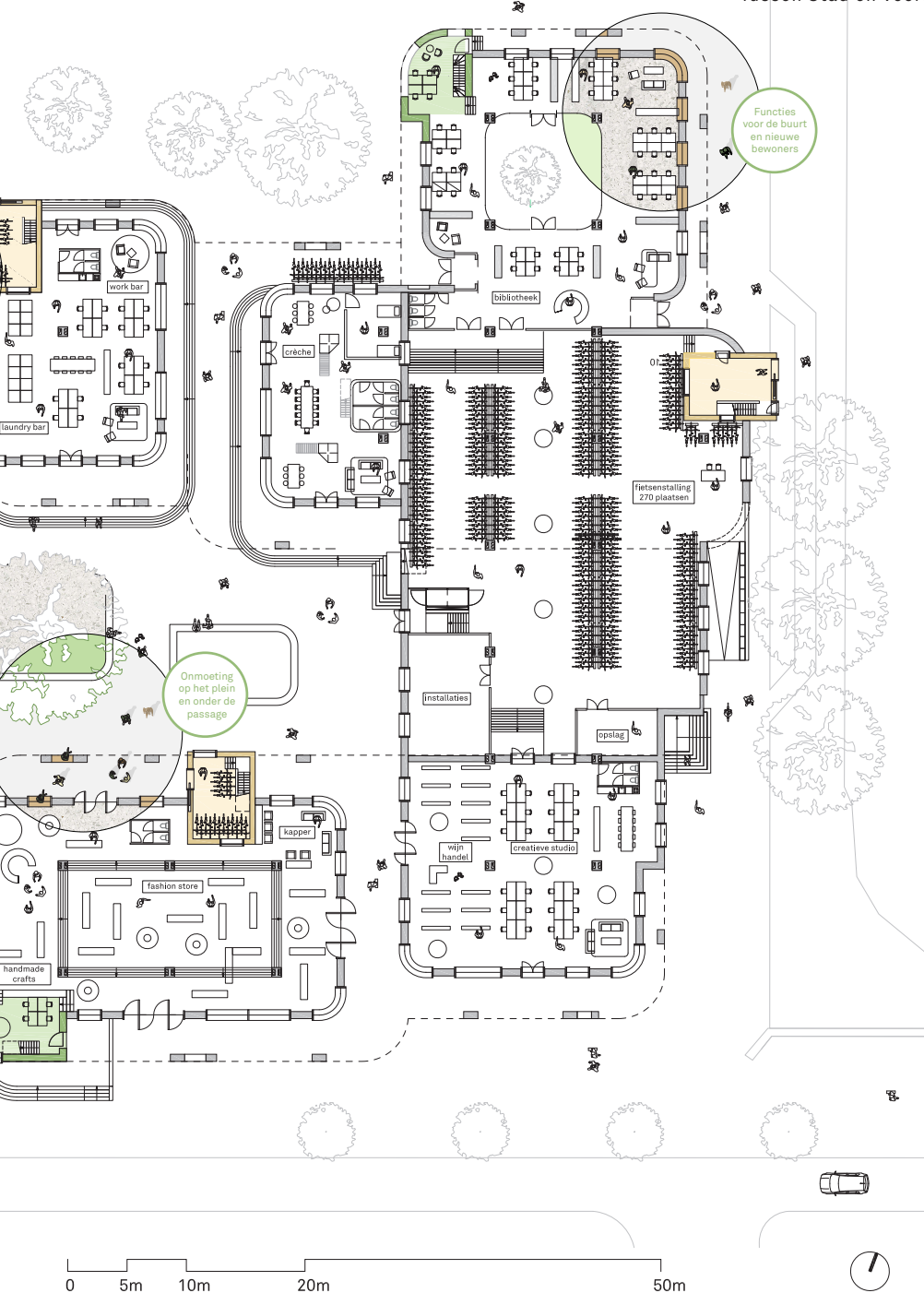
Dit domein heeft als doel om relaties met de buurt aan te gaan door uitnodigende gebaren te maken en omsloten passages. De materialen stralen warmte uit en vormen een

contrast met de grijze en sombere omgeving die de bestaande buurt nu heeft.

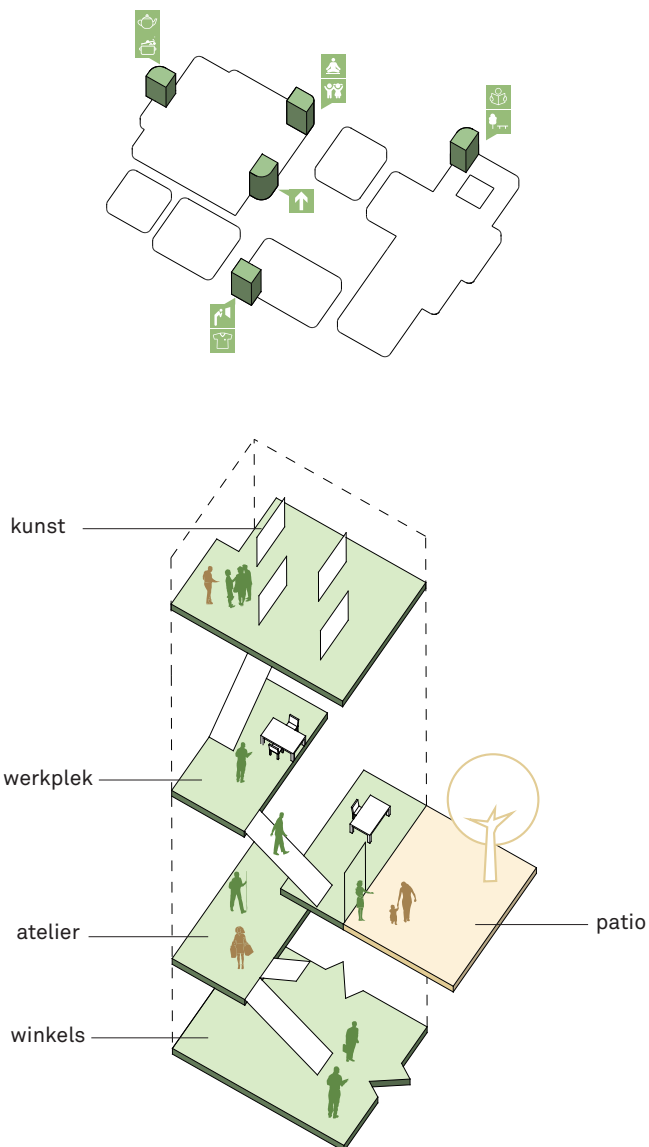
Er zijn een aantal middelen ingezet om de buurt in dit gebouw te laten komen, zodat de buurt en bewoners beiden een plek hebben om interacties met elkaar aan te gaan.

De Publieke Ruimte

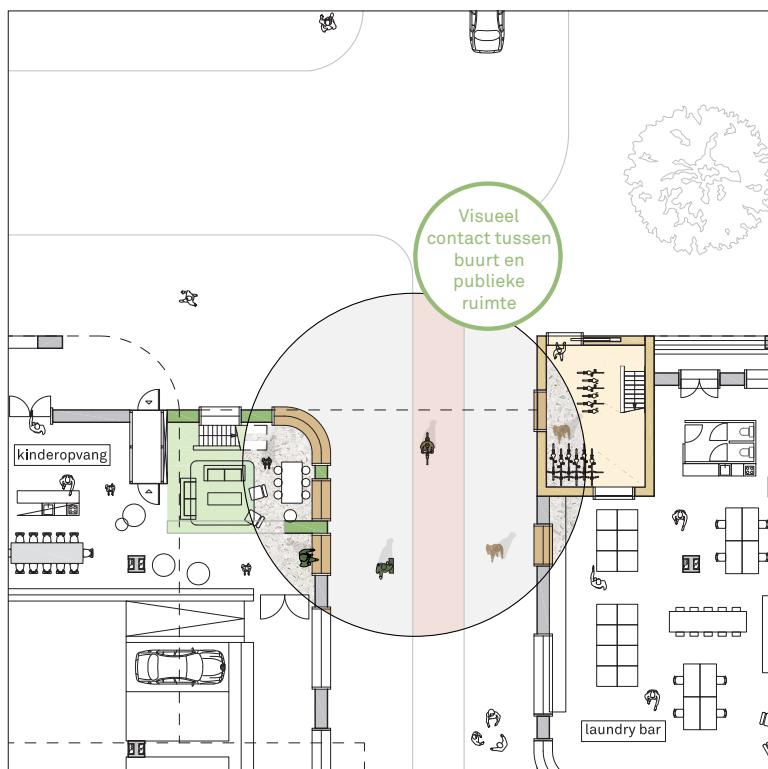
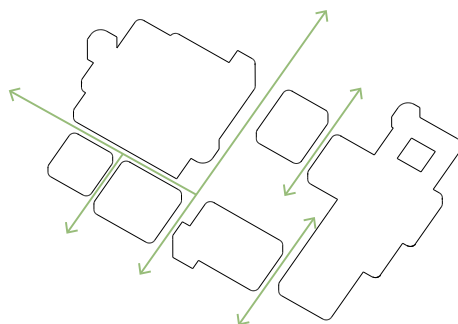

4. Het Publieke

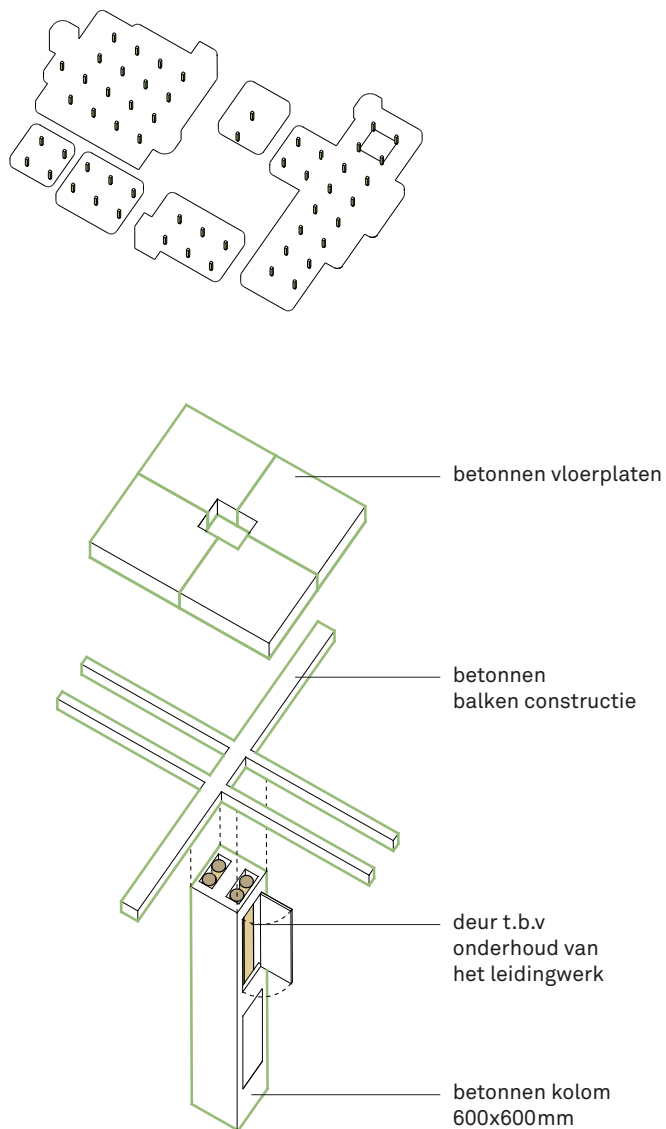
Publieke torens

Via publieke torens worden
de publieke ruimte en de
woongemeenschap verbonden

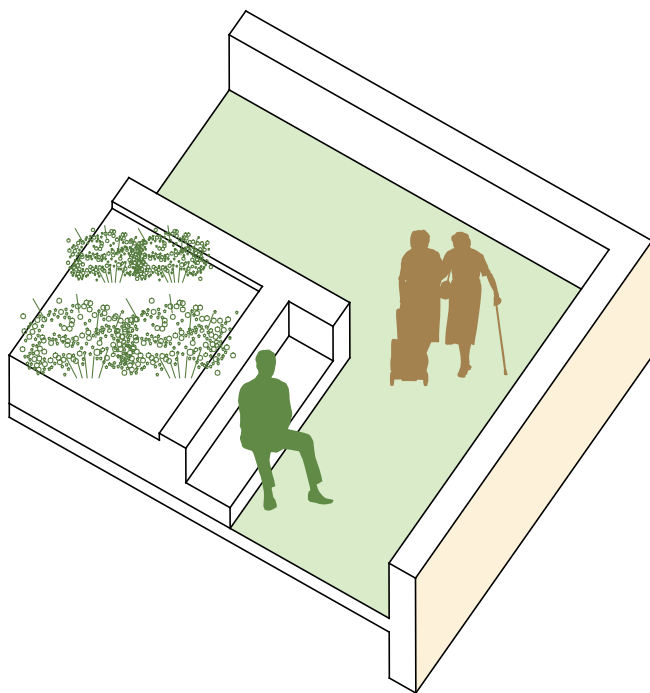
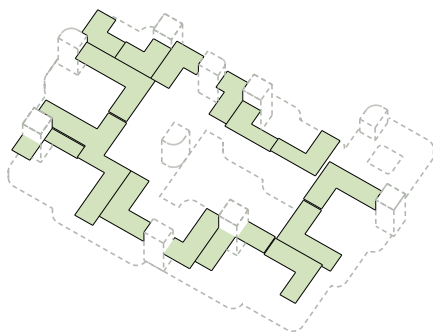
Toegang

Via passages wordt toegang geboden aan langzaam verkeer, zodat de buurt hier dagelijks doorheen kan stromen.

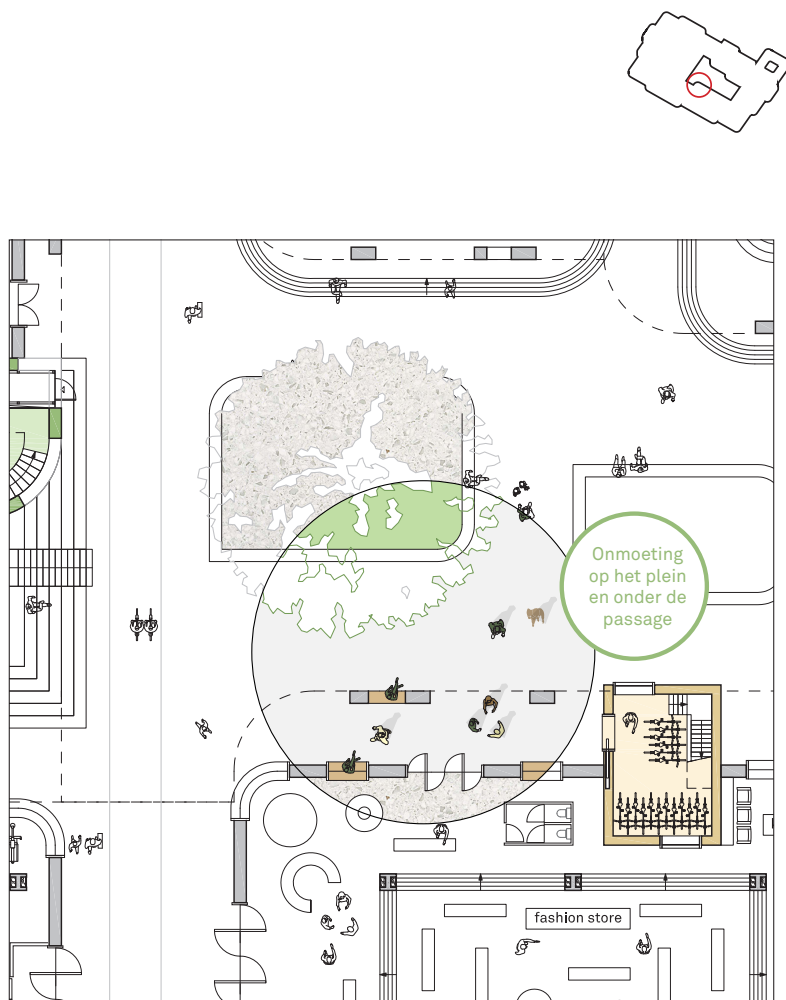
Constructie en flexibiliteit

Voor een flexibele indeling van het programma is de constructie opgebouwd uit kolommen, met geïntegreerd leidingwerk.

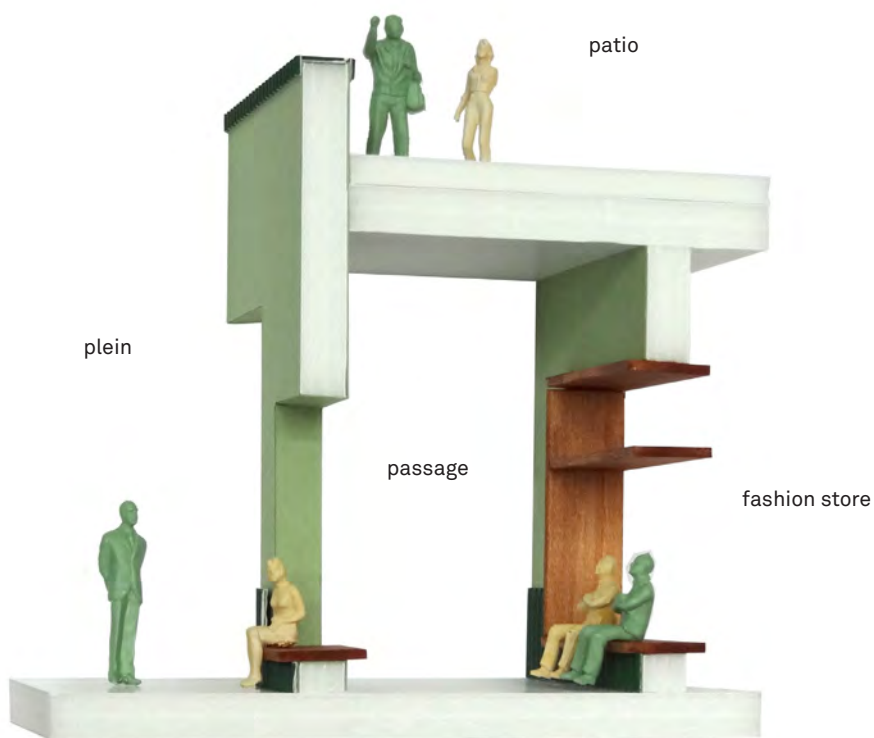
Daklandschap

Het daklandschap bovenop de woningen is ook toegankelijk voor de buurt.

Omsloten ruimte rondom

Rondom de publieke ruimte is er aandacht gestopt in de overgang van de straat naar het gebouw.

Fragment maquette

Dit omsloten wandelgebied is de overgang van de straat of plein naar de publieke ruimte. Zitplekken nodigen de buurt en bewoners uit, met kans op diverse interacties.

4. Het Publieke

Het gebouw opent zich naar de buurt en via publieke torens staat de publieke ruimte in verbinding met de woongemeenschap boven.

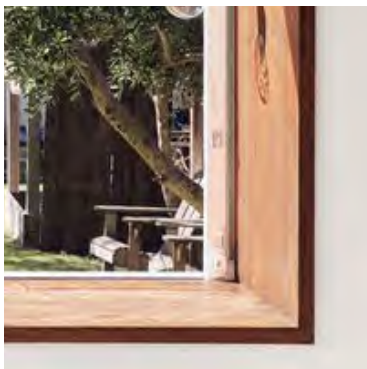
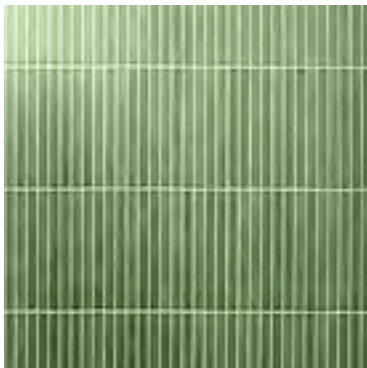
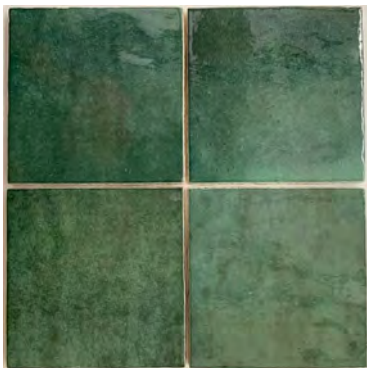

Materiaal palette

Natuurlijke materialen voor een
toegankelijke sfeer voor bewoners en
de buurt.

4. Het Publieke

Gevel

De sombere sfeer in de wijk ontbreekt warme kleuren. De groene gevel staat voor de publieke ruimte en straalt rust en toegankelijkheid uit. Het kozijnhout is hier een warme

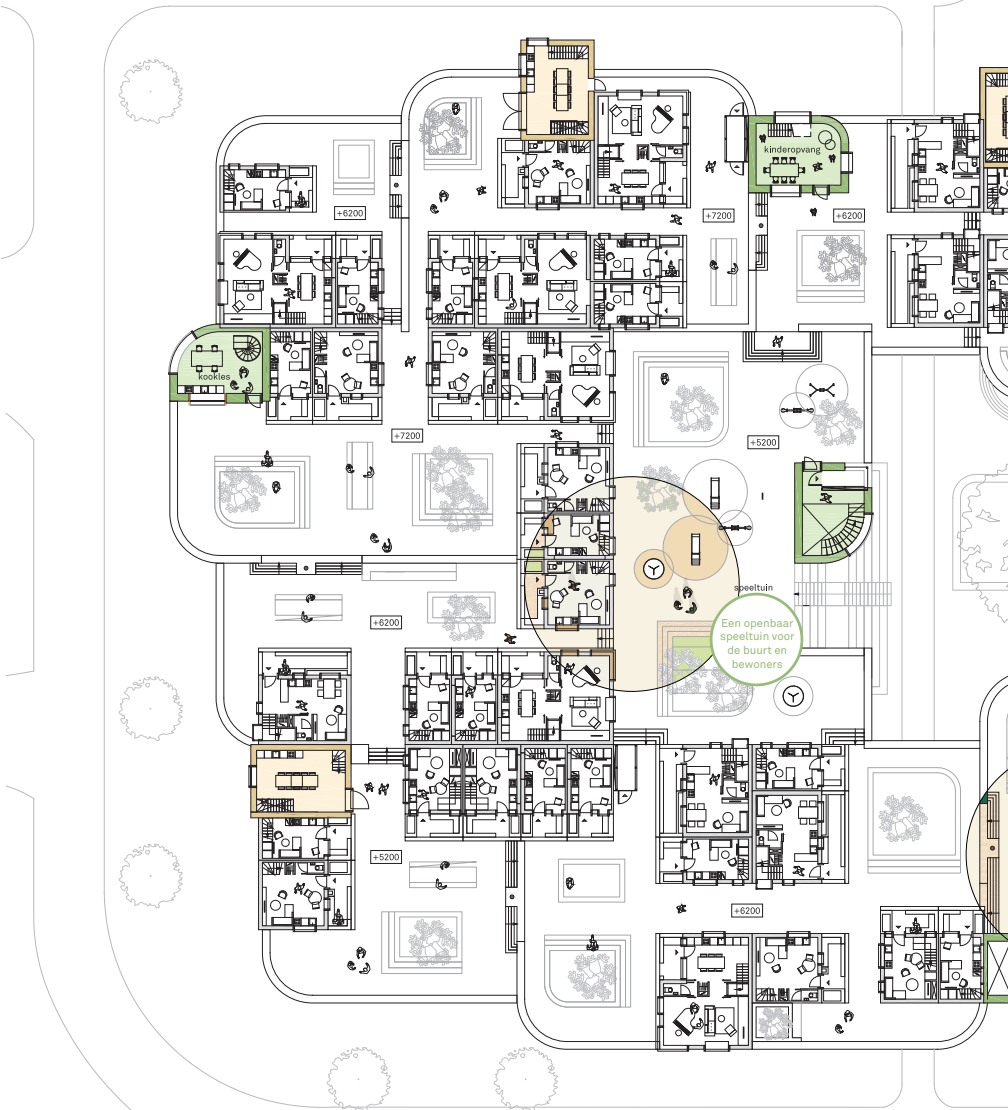
en zachte aanvulling op, die zitten uitnodigt. Als lambrisering is tot slot een betonnen blok gekozen, met een dieptewerking (reliëf). Deze is groen gekleurd.

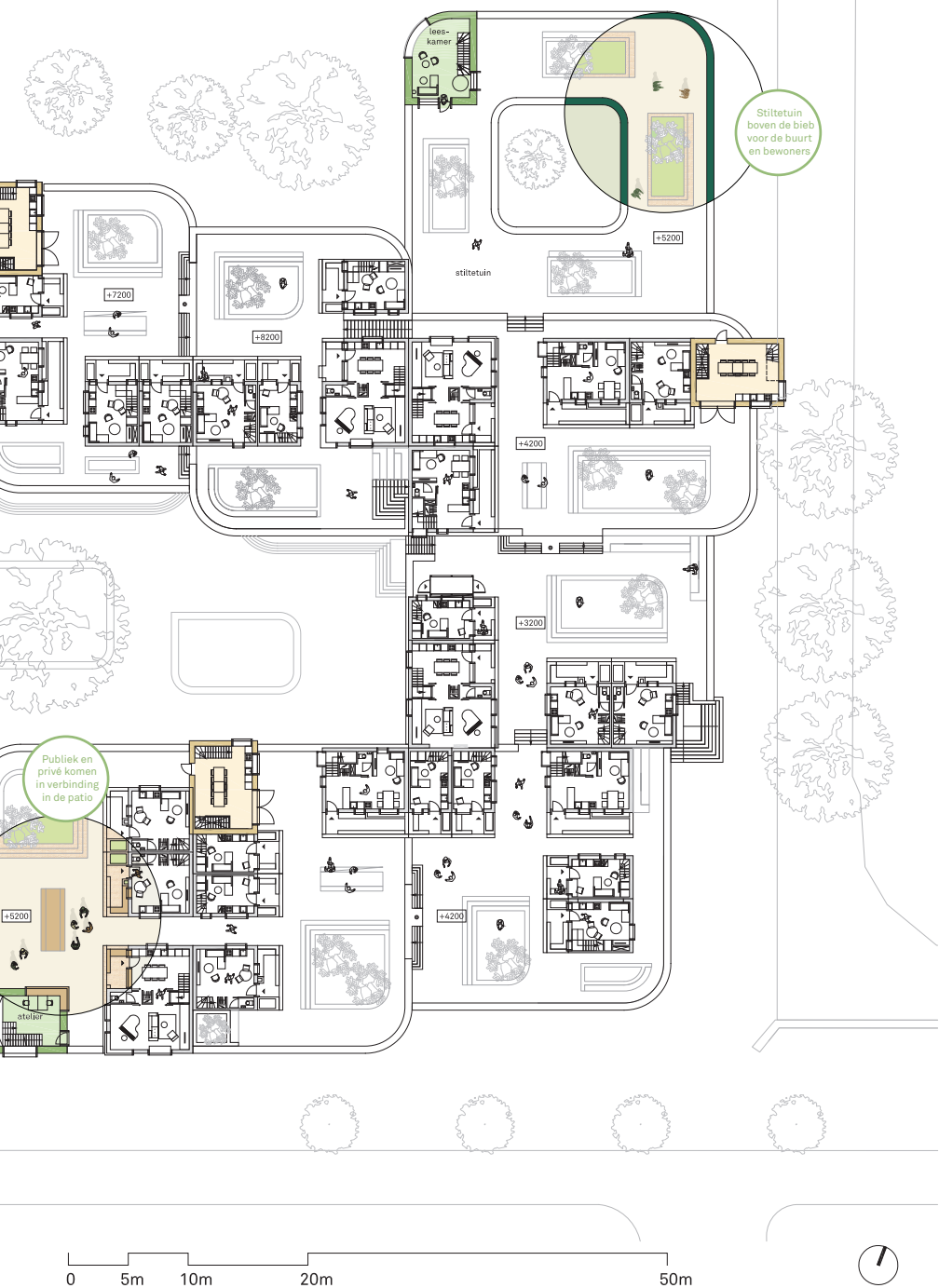

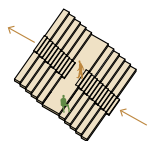
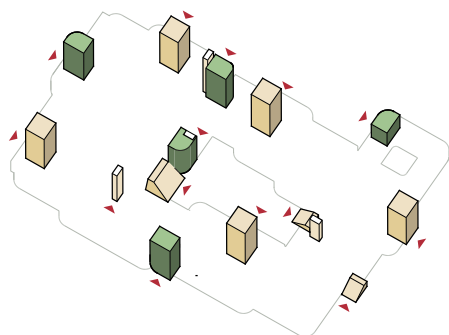
5. Het Collectieve

Het tweede domein is het collectief, wat de leefomgeving inhoudt waar de nieuwe bewoners komen te wonen. Het doel van dit domein is sociale structuren creëren tussen de bewoners, maar ook tussen de bewoners en de buurt.

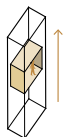
Door enkele specifiek gerichte middelen kunnen deze sociale structuren ontstaan en uitgroeien tot een routine die bij kan dragen aan het woongeluk van de bewoners.

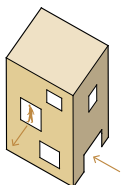

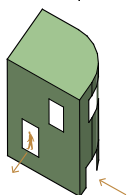
Trappen

Lift

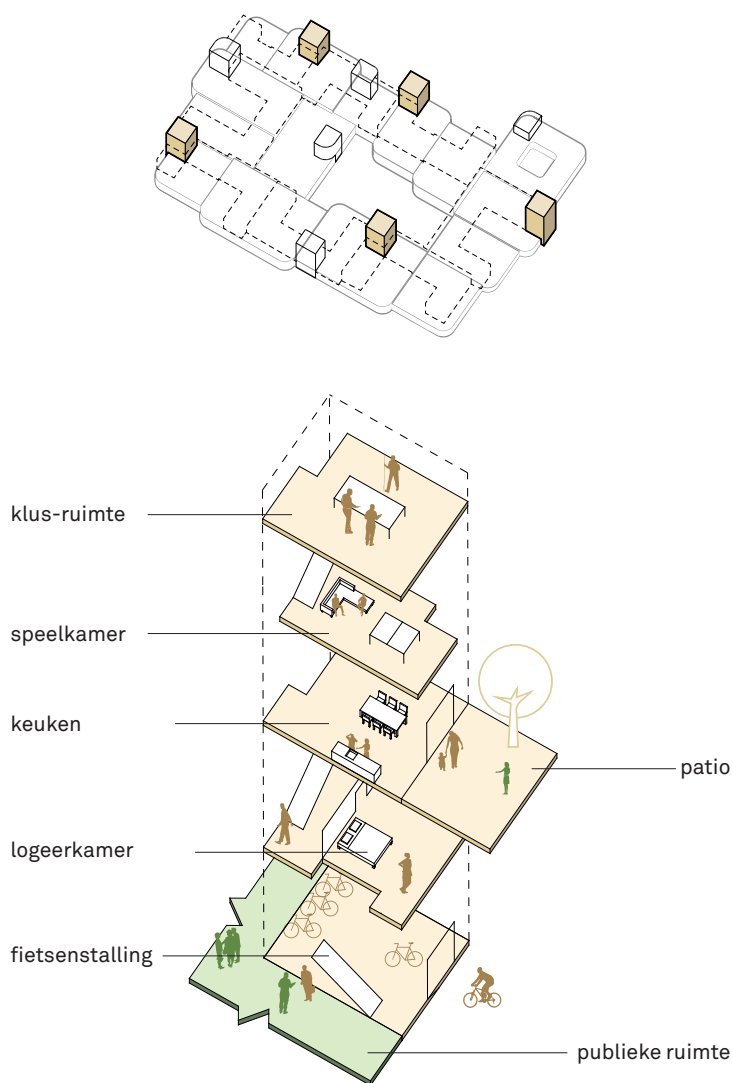
Collectieve toren

Publieke toren

Routing

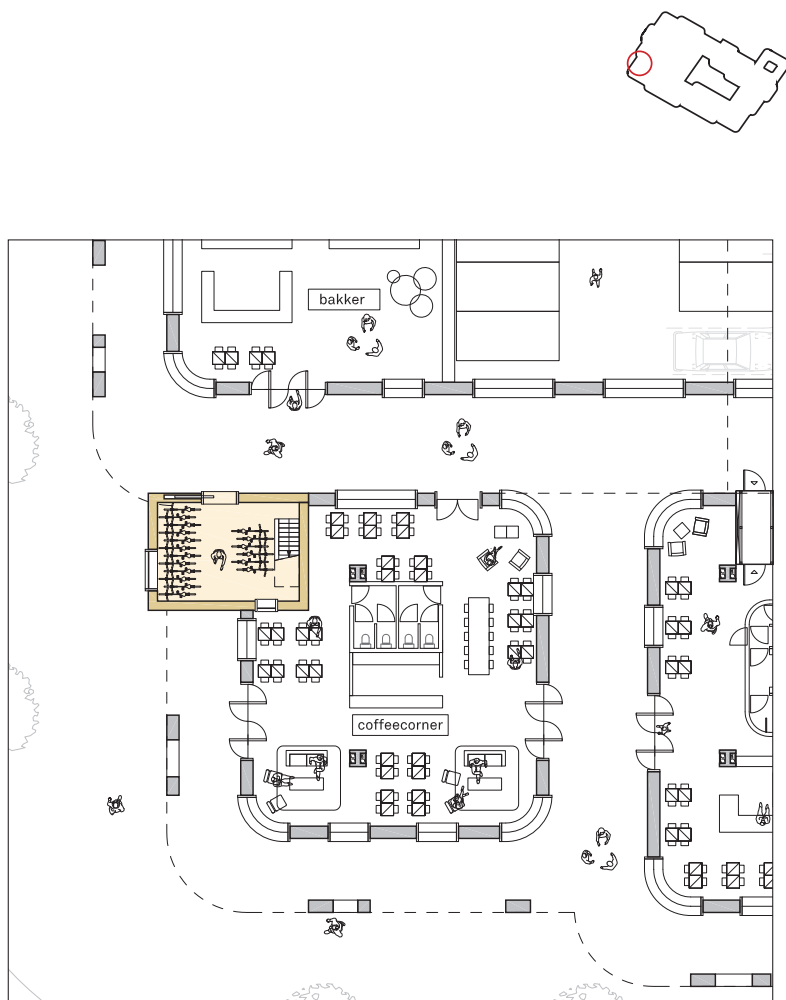
De routing voor bewoners loopt zowel langs de publieke én collectieve ruimten, zodat het gebouw als eigen ervaren wordt.

Collectieve torens

De collectieve toren stijgt langs de publieke ruimte omhoog en bevat gezamenlijke ruimten voor de bewoners.

5. Het Collectief

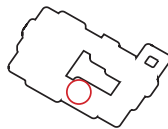
Collectieve route langs publiek

De collectieve toren staat in de publieke ruimte, wat al direct het ene domein met het andere in contact brengt.

Fragment maquette

Door openingen in de collectieve toren ervaart de bewoner fracties van de publieke ruimte.

Gedeelde tafel in patio

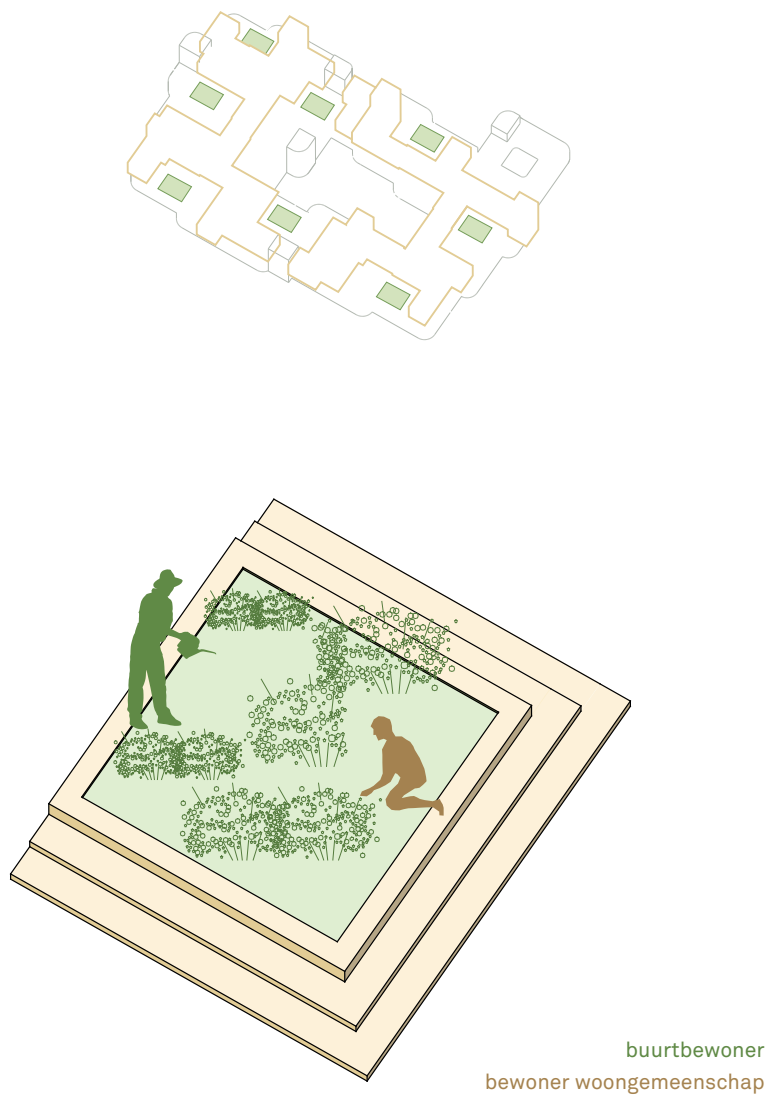
De patio is voorzien van een eettafel, waar de bewoners gebruik van kunnen maken. In sommige patio's komt het voor dat een publieke toren hieraan grenst, wat voor

kruisbestuiving zorgt tussen het publieke en het collectief.

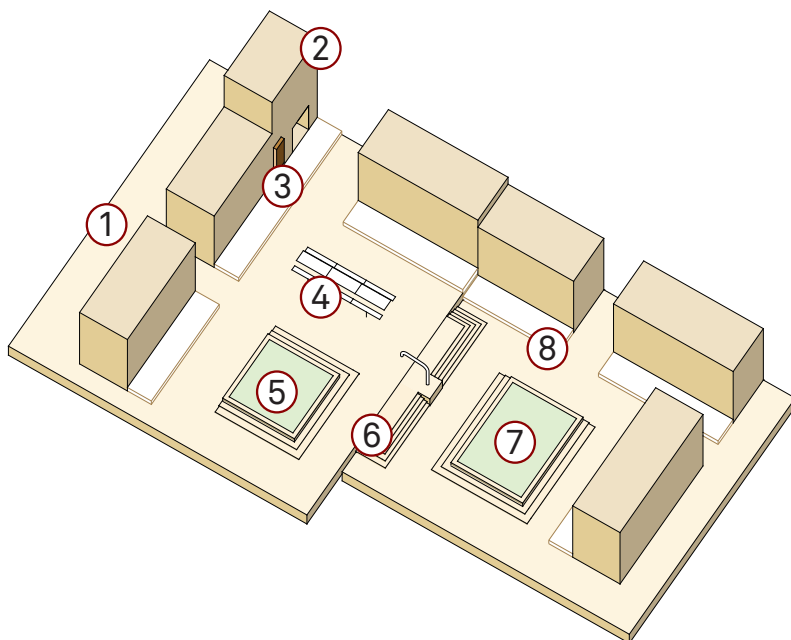
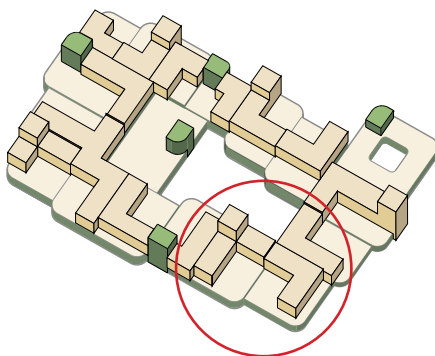
Impressie

De eettafel wordt door meerdere burens tegelijk gebruikt.

Moestuinen

In de patio zijn er moestuinen voor bewoners van andere woningen uit de buurt, zodat er nieuwe sociale netwerken ontstaan.

Ingrediënten van patio

1. Vrije loopruimte
2. Collectieve toren
3. Brievenbussen
4. Eettafel

5. Perk
6. Zittrap
7. Moestuin
8. Voortuin

5. Het Collectief

Via de collectieve torens komen bewoners in de intieme en gemeenschappelijke patio's, die omsloten wordt door acht woningen.

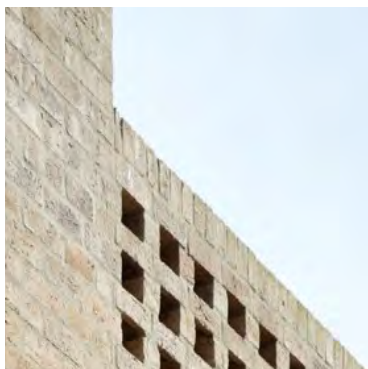
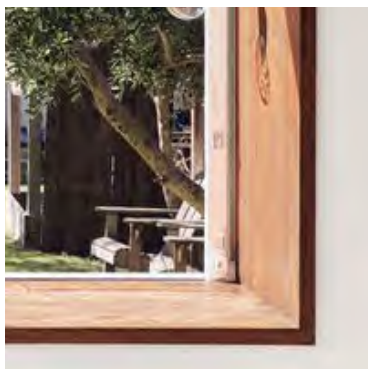
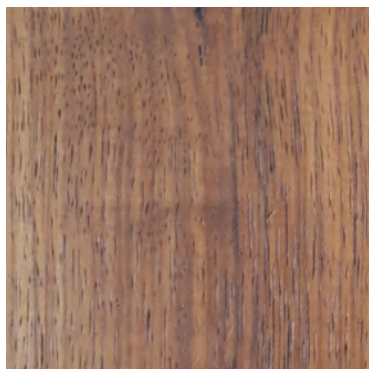
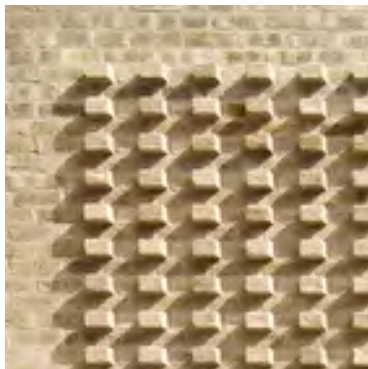

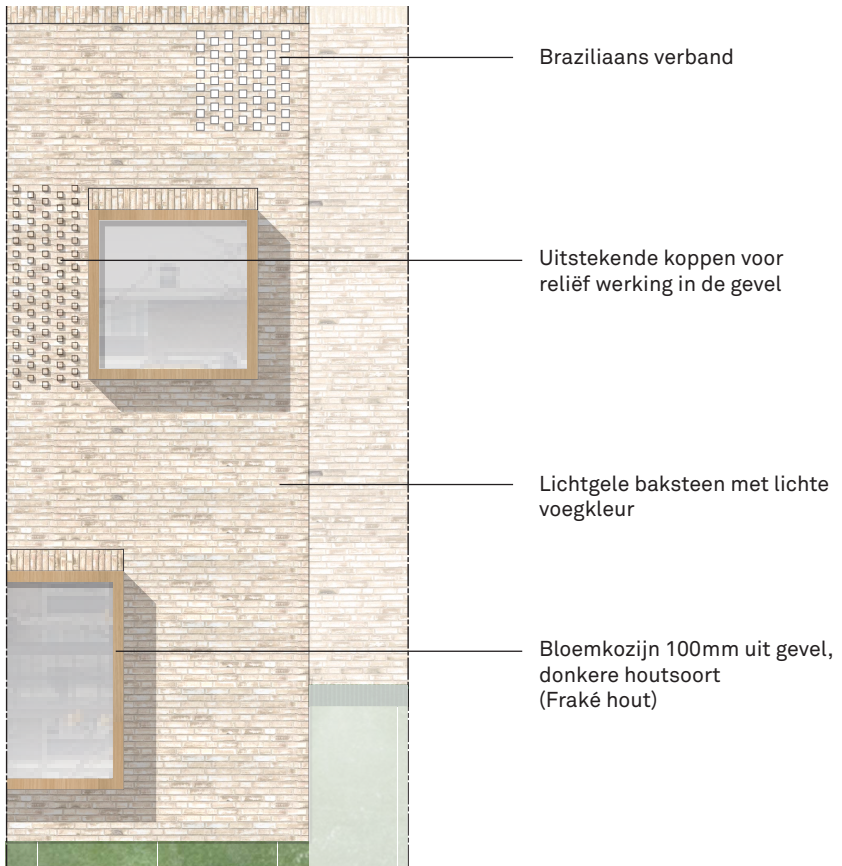
2

- 1. Vrije loopruimte
- 2. Collectieve toren
- 3. Brievenbussen
- 4. Eettafel
- 5. Perk
- 6. Zittrap
- 7. Moestuin
- 8. Voortuin

5

7

Gevel

Voor een passende aanvulling op de groene gevels, is de warme kleur van licht-geel gekozen. Zo ogen de woningen ook bij somber weer levendig. De kozijnen steken uit de

woningen en worden in de compositie ondersteund door uitstekende koppen.

6. Het Private

Het derde en laatste domein is het Private, wat de woning inhoudt en de relaties die deze aangaat met de aangrenzende patio en de rest van de omgeving.

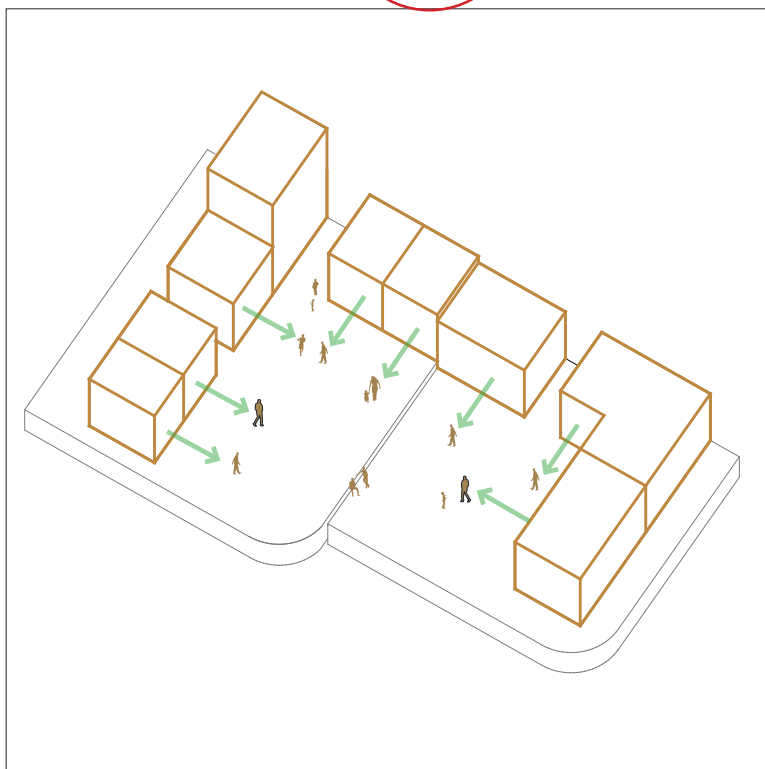
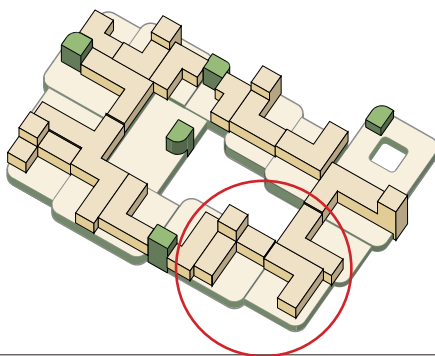
Om diverse type mensen aan te trekken zijn er 5 woningtypes ontworpen gericht aan diverse doelgroepen. Deze hebben de volgende namen gekregen:

- De Vrijgezel (single)
- De Verbinder (single)
- Het Gezin (gezin)
- De Samenwoners (2 of 3 huisgenoten)
- Het Speelhuis (gezin met 2 of 3 kinderen)

Deze woningen bevatten een aantal details waardoor er relaties ontstaan tussen de woning en de gemeenschap. Dit zijn:

- #1 De Voortuin
- #2 De Erker
- #3 De Vensterbank
- #4 Het Badkamer-raam

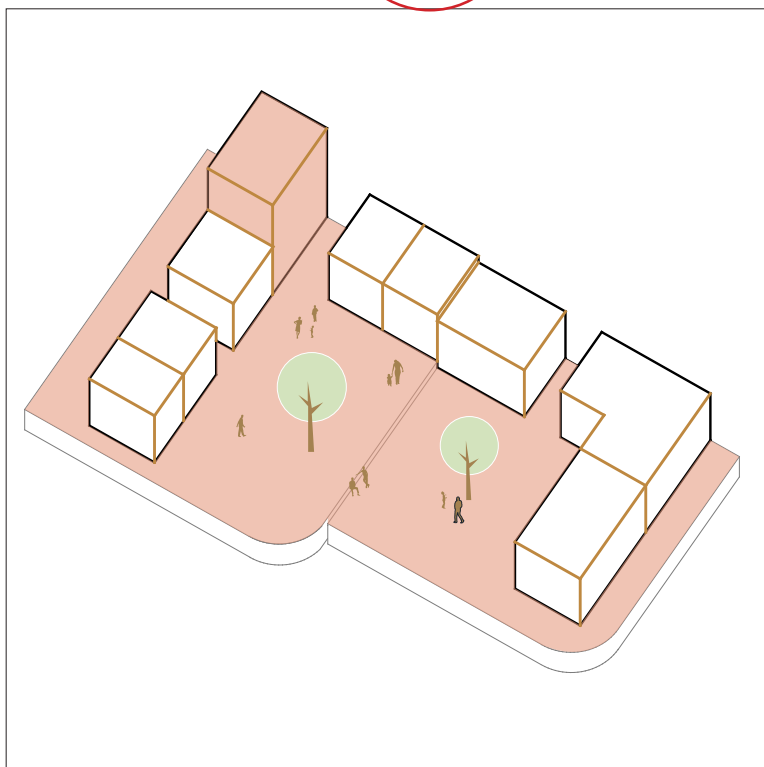
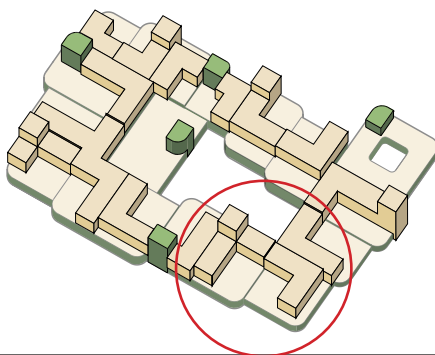
De kleinschaligheid wordt ingezet om intieme verbinding te stimuleren. Het woonblok wordt zo minder anoniem dan bijvoorbeeld een gemeenschap van 20 woningen.

Direct toegang tot patio

Uit onderzoek is gebleken dat men die aan een gedeelde tuin grenst, hechter zijn dan burens die hier geen toegang tot hebben. Dit is aanleiding geweest om elke woning in het project direct toegang te bieden tot de patio.

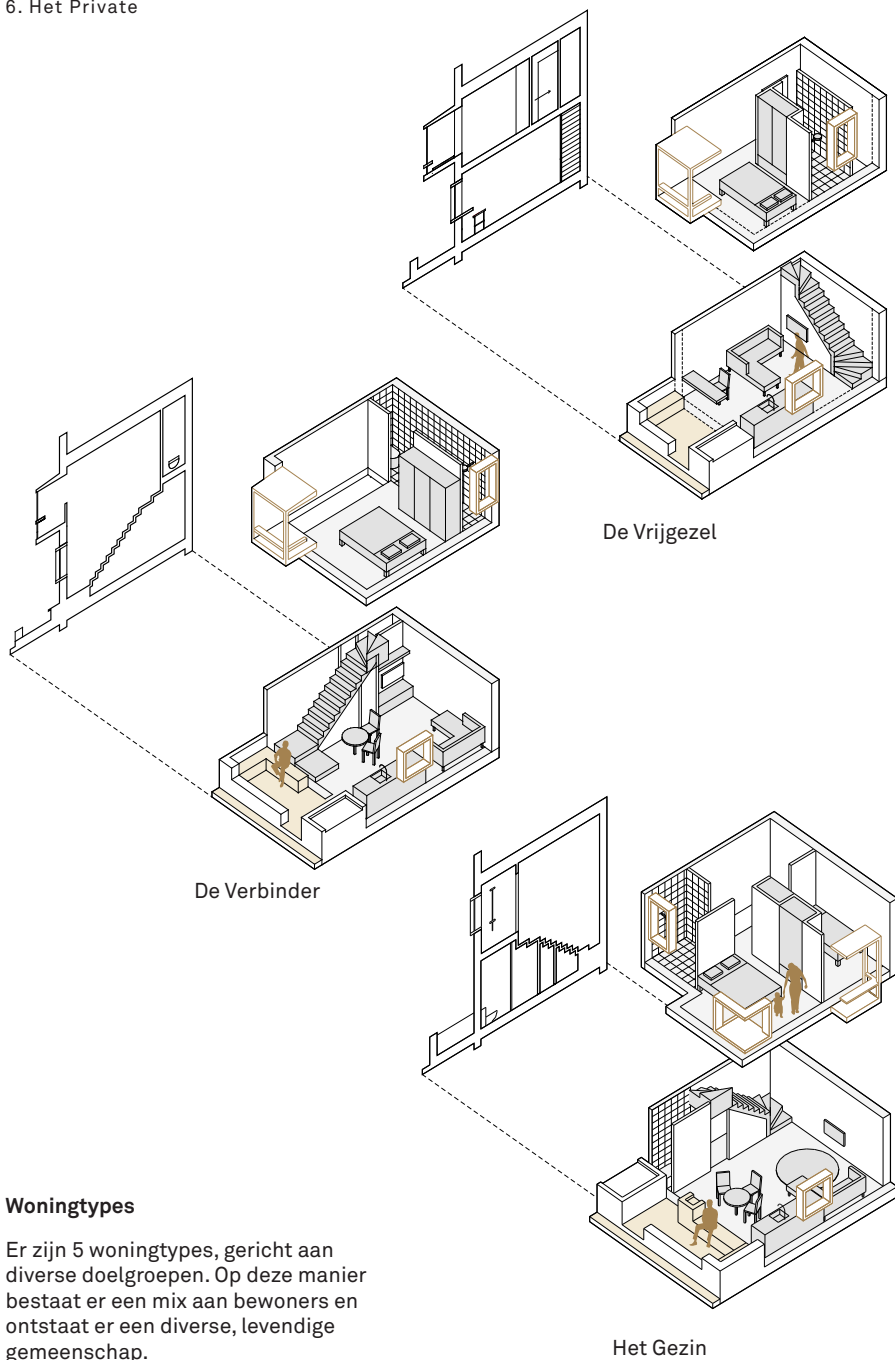
In combinatie met de intimiteit die de patio omvat en de diverse uitnodigende ingrediënten (zoals besproken in 5. Het Collectief) worden burens gestimuleerd om gebruik te maken van de gedeelde patio.

Gedeelde functies

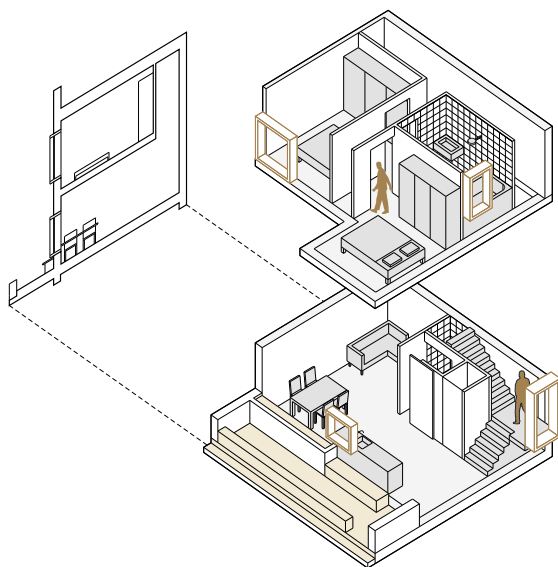
De kleine gemeenschap biedt voor alle woningen een reeks aan gedeelde ruimten. De belangrijkste hiervan zijn de patio en de collectieve toren. De patio biedt ruimte voor zowel het collectief als het individu.

De collectieve toren is de toegang tot de patio en bevat een reeks aan gedeelde functies, zoals een fietsenstalling op straatniveau, een logeerkamer en een keuken.

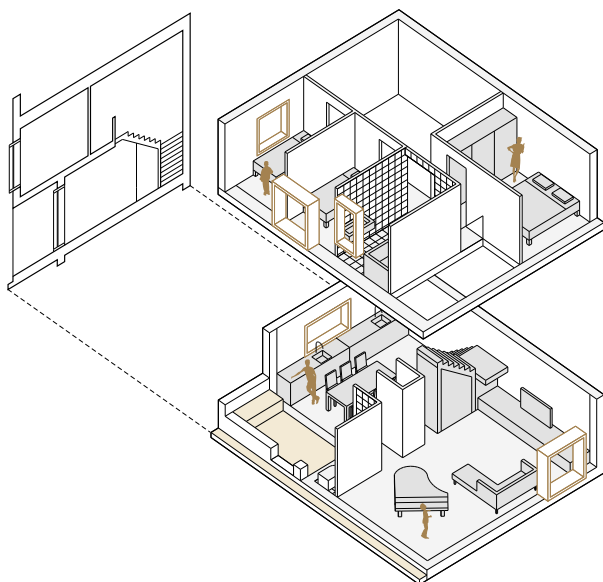

Woningtypes

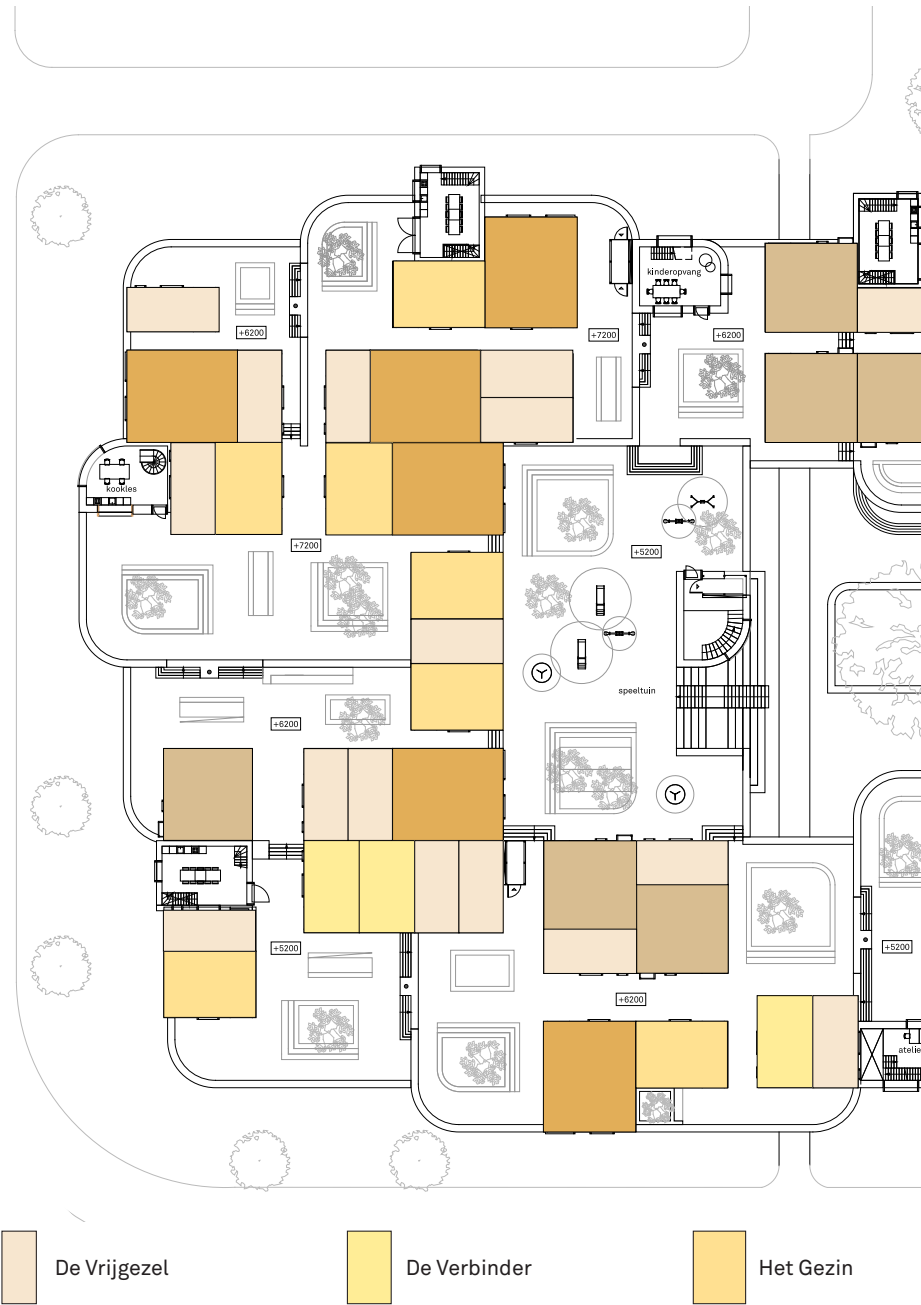
Er zijn 5 woningtypes, gericht aan diverse doelgroepen. Op deze manier bestaat er een mix aan bewoners en ontstaat er een diverse, levendige gemeenschap.

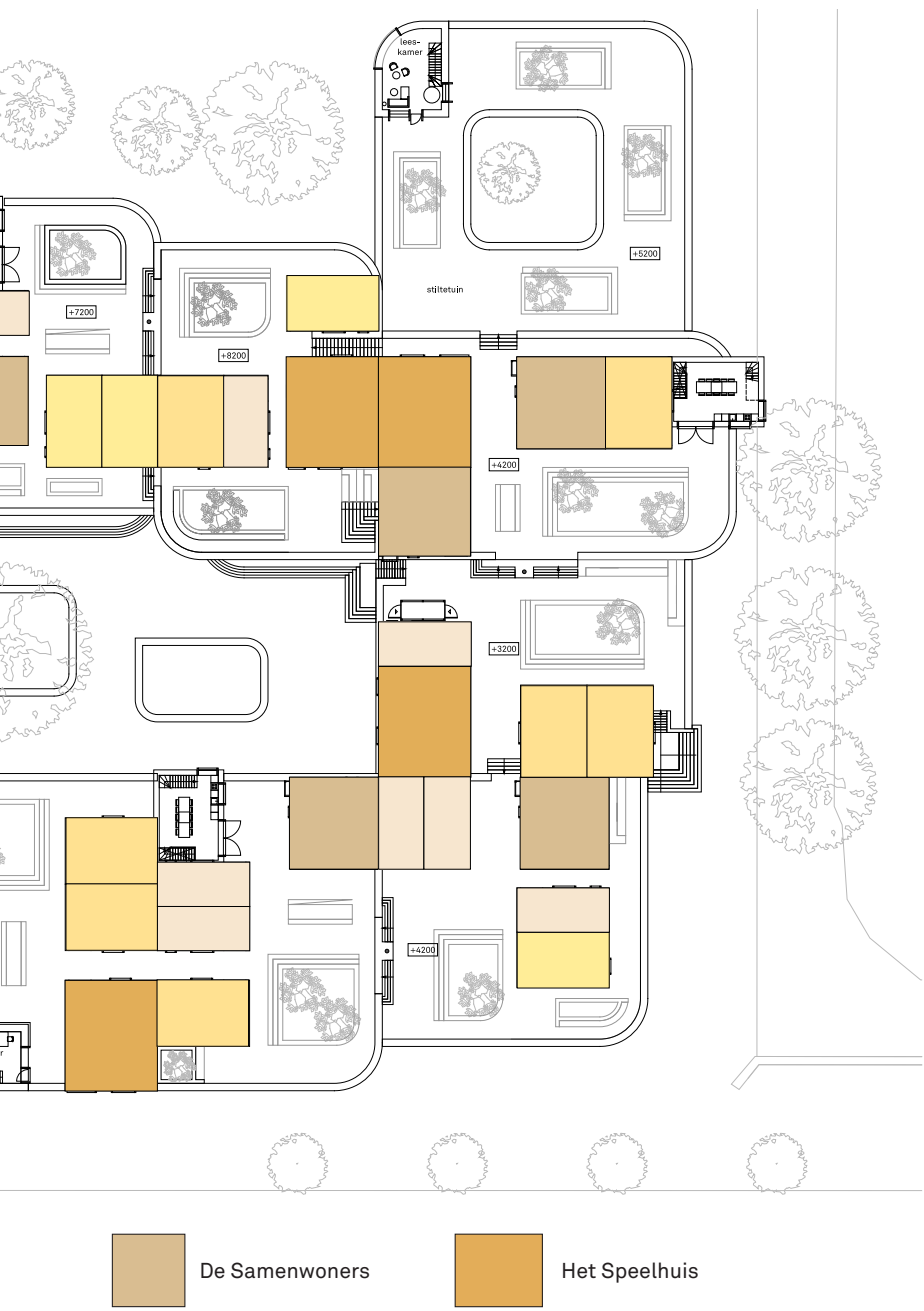

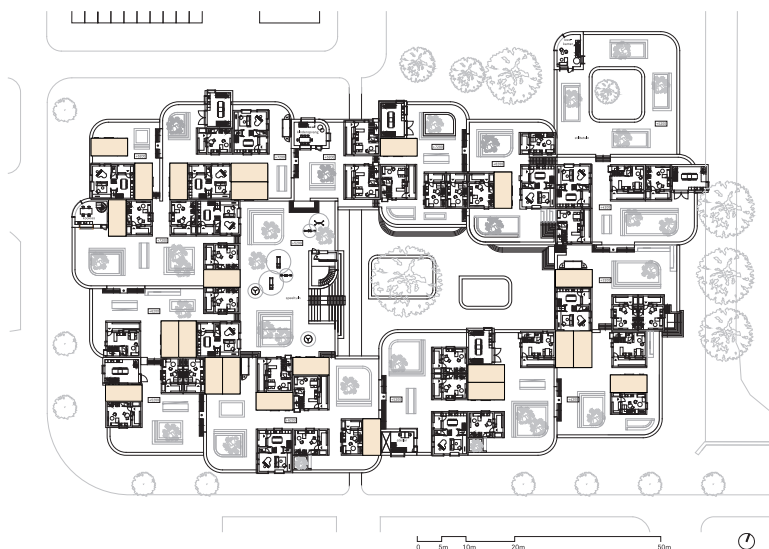
De Samenwoners

Het Speelhuis

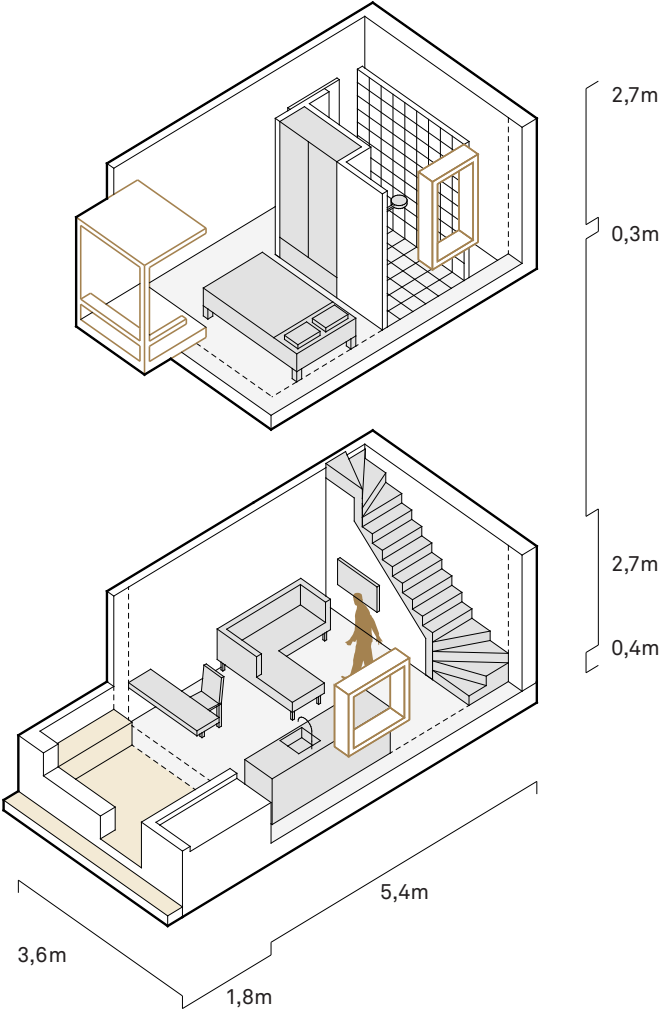

De Vrijgezel

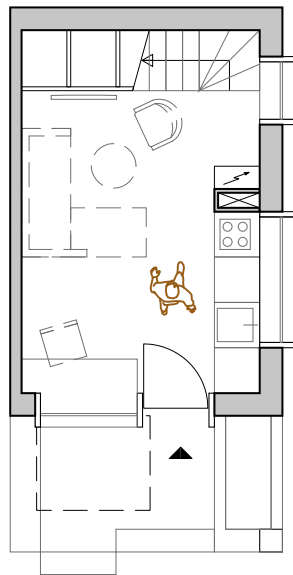
De woning biedt een intieme sfeer voor een single, zonder ruimtelijke kwaliteit in te leveren. Via ontworpen gevel-openingen blijft er een relatie met de gemeenschap en de voortuin biedt een beschutte zitplek waardoor buurcontact gemakkelijker ontstaat.

De bewoner voelt kan die ene bijzondere persoon in de woning ontvangen, terwijl grote groepen bezoek de collectieve ruimte kunnen gebruiken.

m2: 38m2 bvo
afm: 3,6x 5,4m
aantal: 23 st

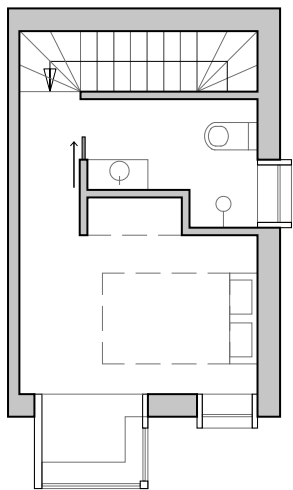

6. Het Private

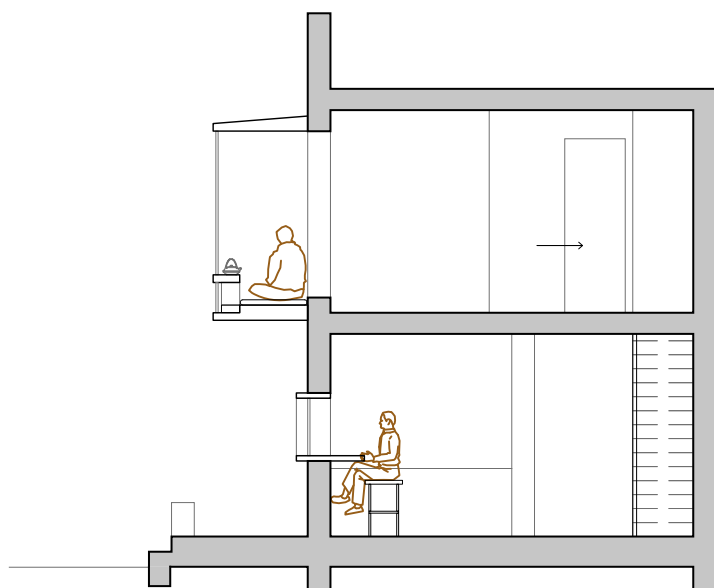
begane grond

1:100

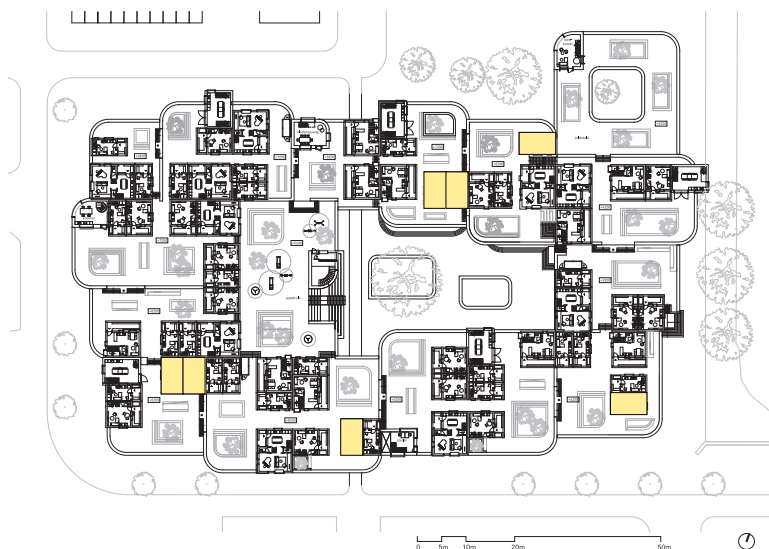
1e verdieping

1:100

doorsnede

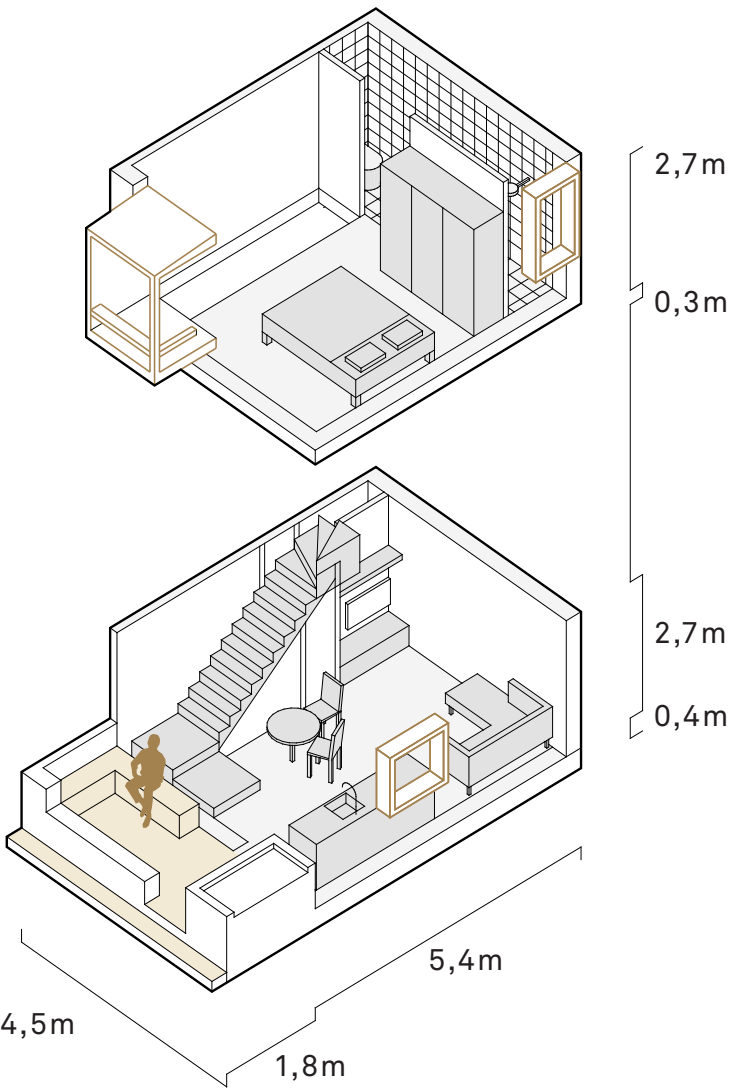
1:100

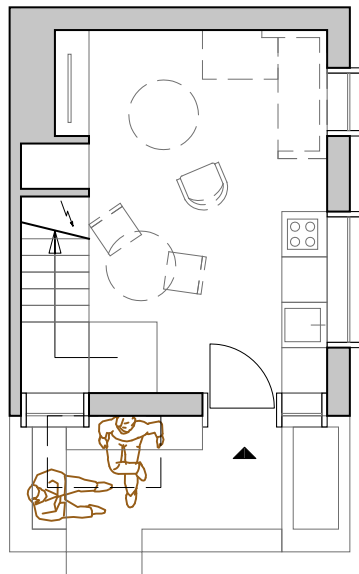
De Verbinder

Middels een vide in de woning, voelt het huis als één geheel. Daarbij geeft iedere verdieping een ervaring met de omgeving, terwijl privacy gewaarborgd blijft.

m2: 48m2 bvo
afm: 4,5x5,4m
aantal: 9

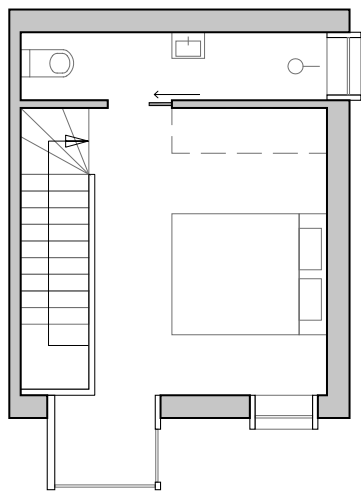

6. Het Private

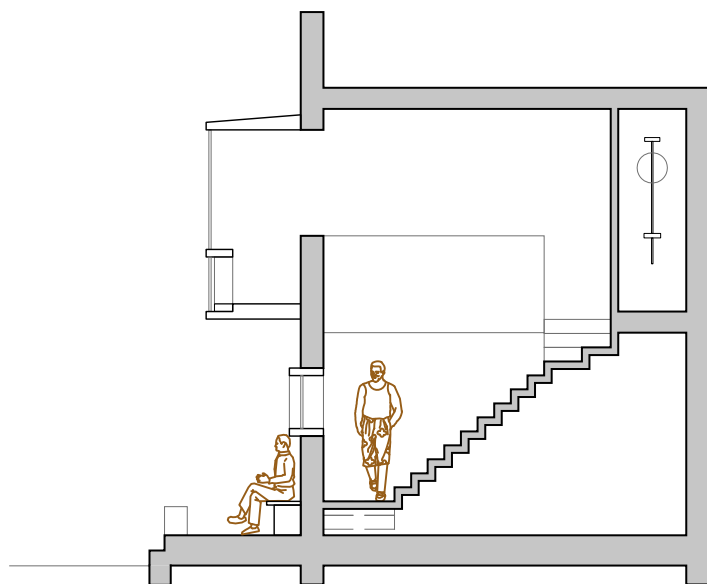
begane grond

1:100

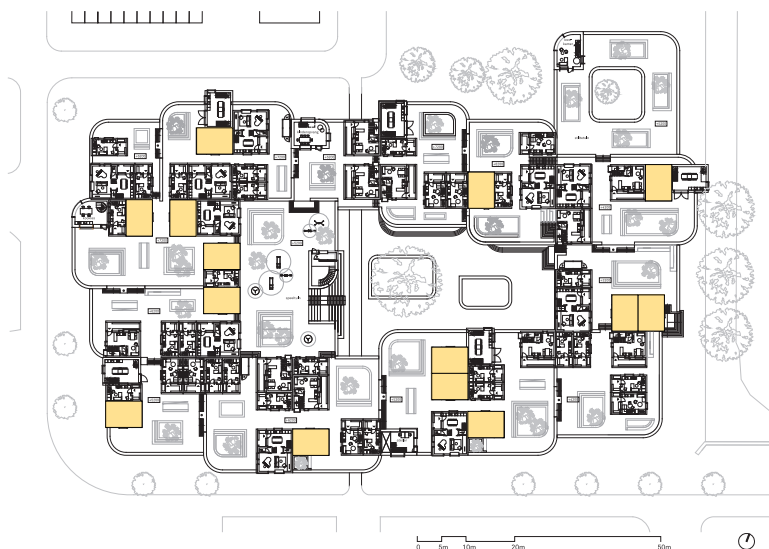
1e verdieping

1:100

doorsnede

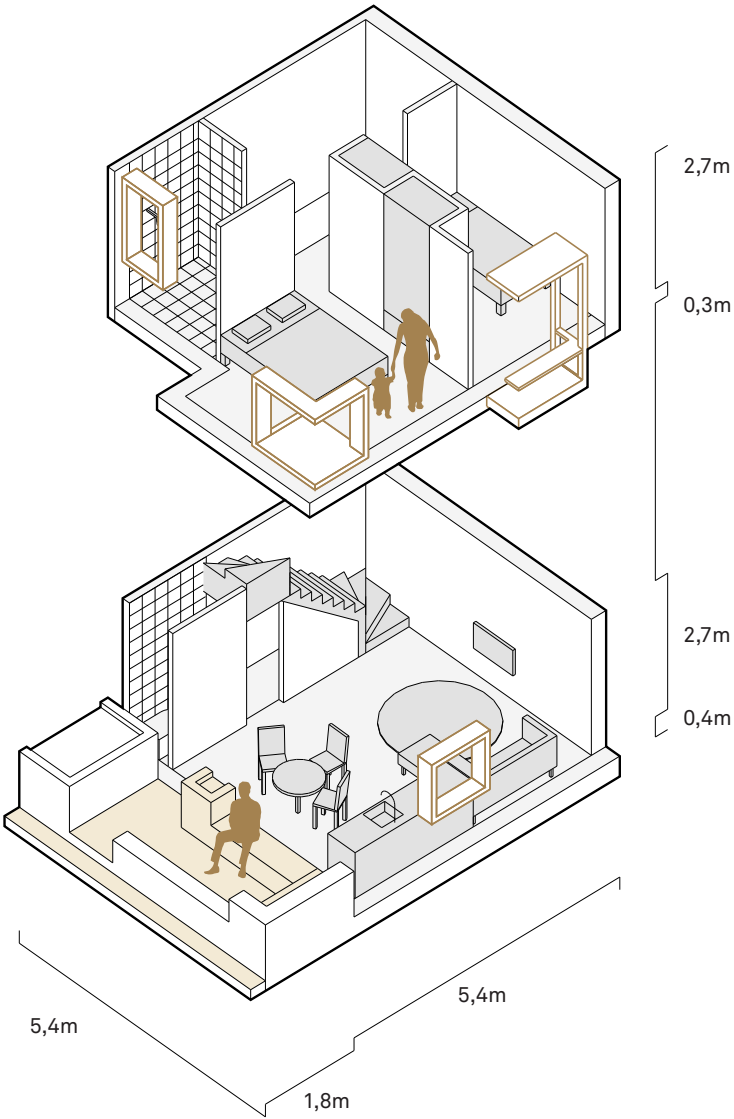
1:100

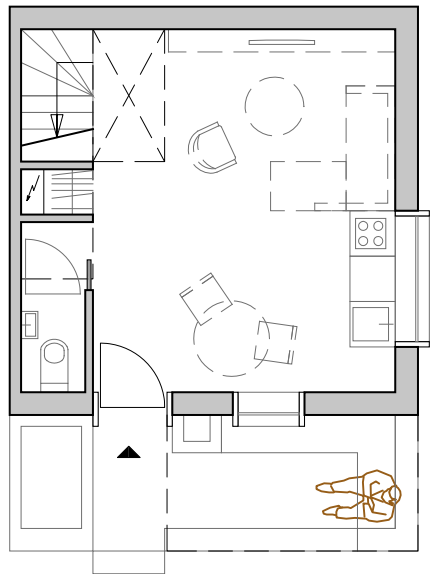
Het Gezin

Een eerste thuis voor een jong stel en hun kind, waarbij de slaapkamers visuele relaties aangaan met de omgeving, zodat het gezin goed kan landen in de buurt.

m2: 58m2 bvo
afm: 5,4x 5,4m
aantal: 13

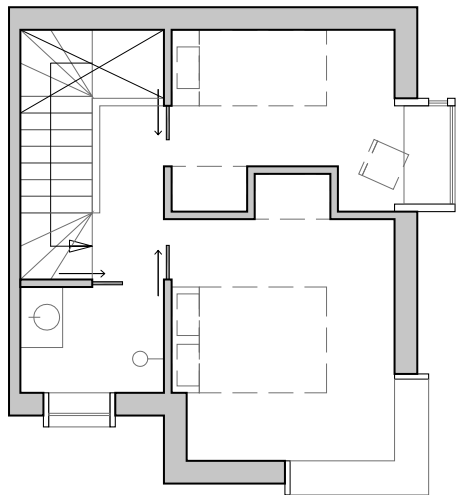

6. Het Private

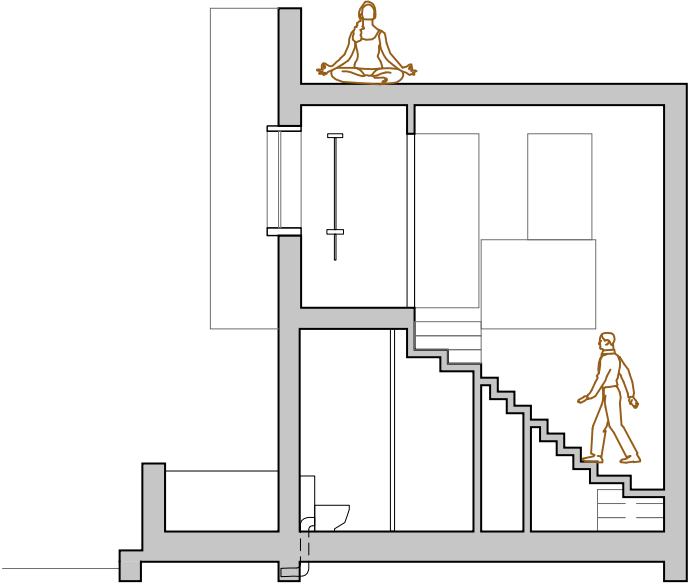
begane grond

1:100

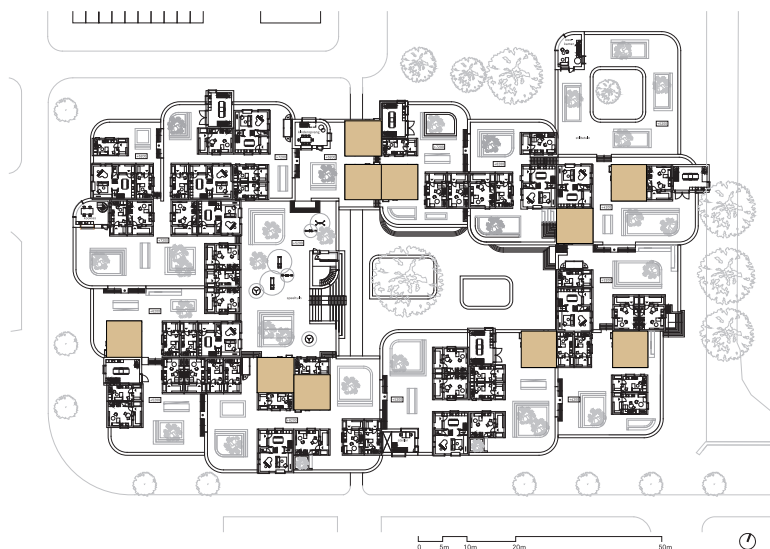
1e verdieping

1:100

doorsnede

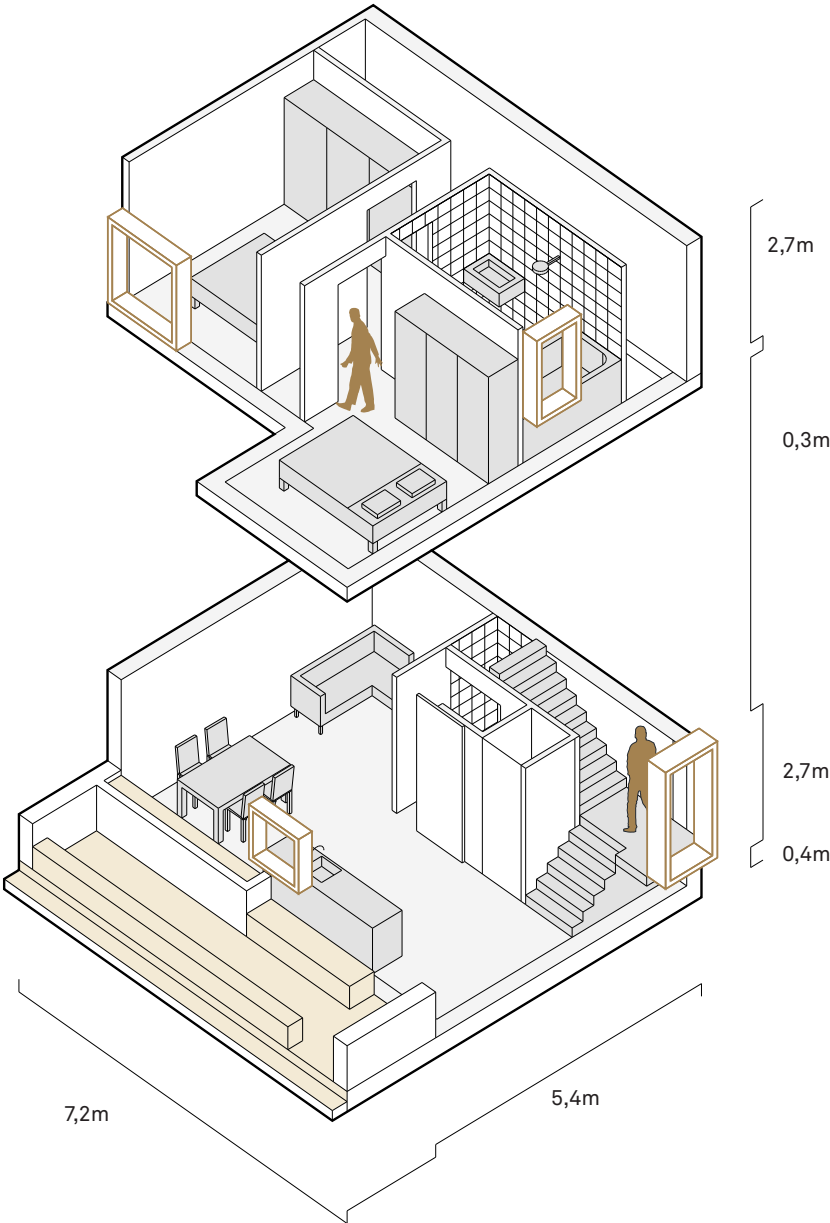
1:100

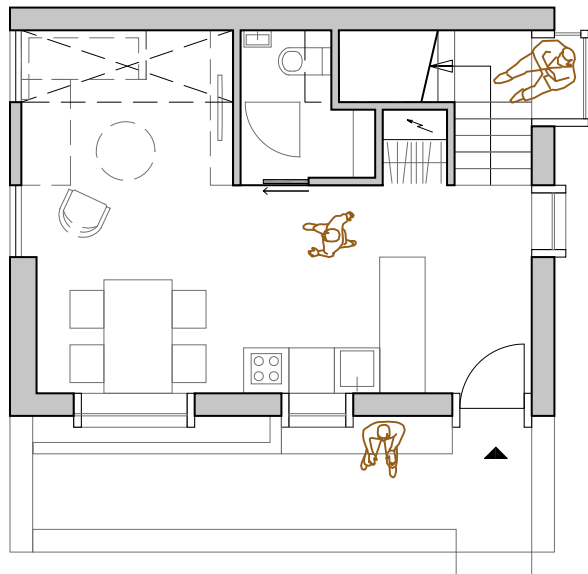
De Samenwoners

Dit huis biedt plek voor zowel vrienden als twee onbekenden. De ruime voortuin, woonkamer en slaapkamers bieden vrijheid voor beide individuen.

m2: 82m2
afm: 7,2 x 5,4m
aantal: 10

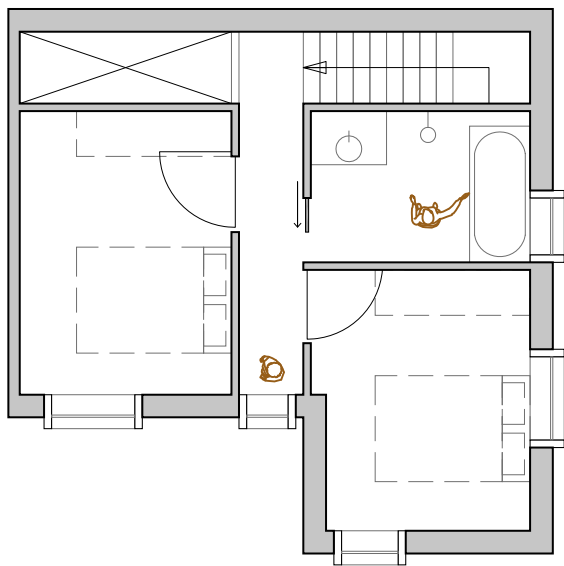

6. Het Private

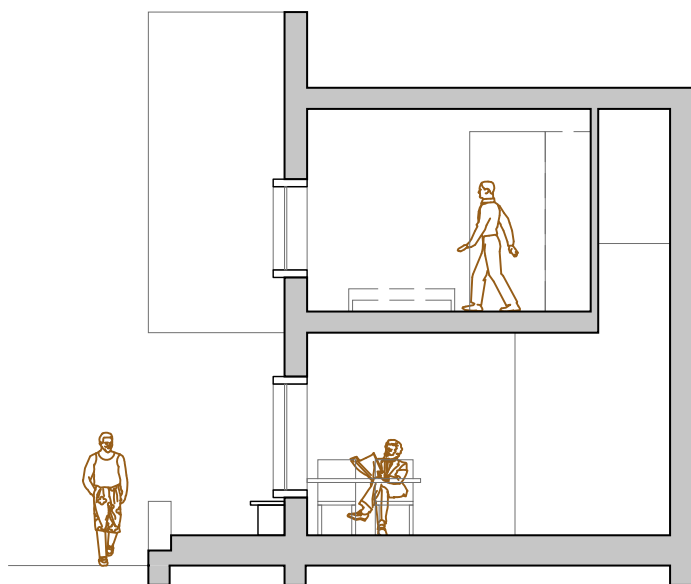
begane grond

1:100

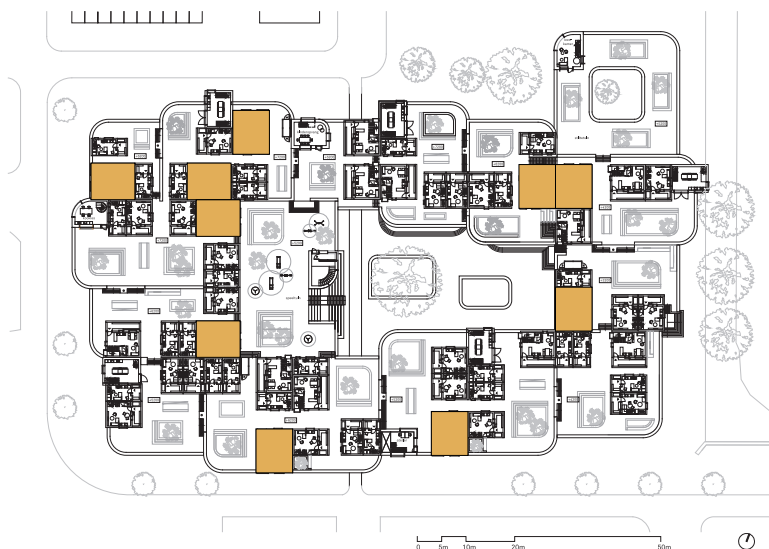
1e verdieping

1:100

doorsnede

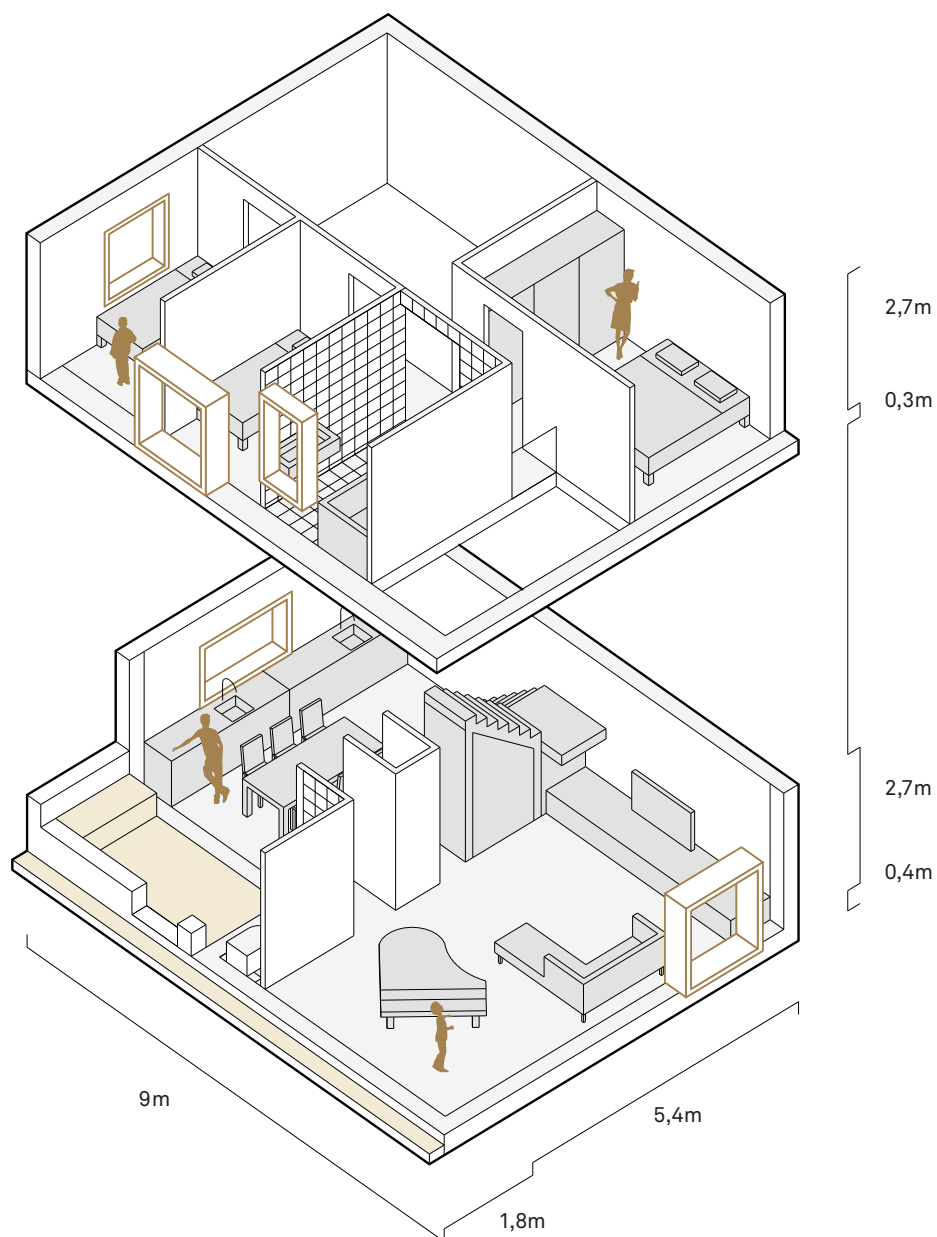
1:100

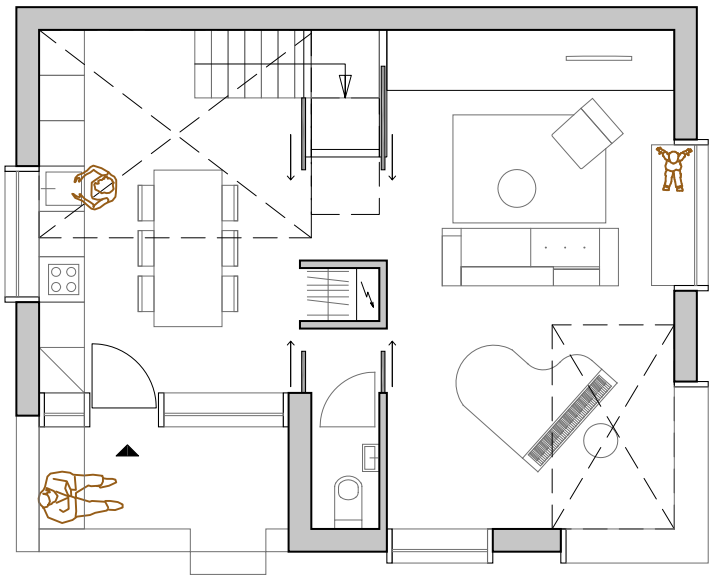

Het Speelhuis

Deze gezinswoning biedt veel ruimtelijkheid en voelt als één geheel d.m.v. vides. In de hoge ruimtes kunnen ook burens worden verwelkomd.

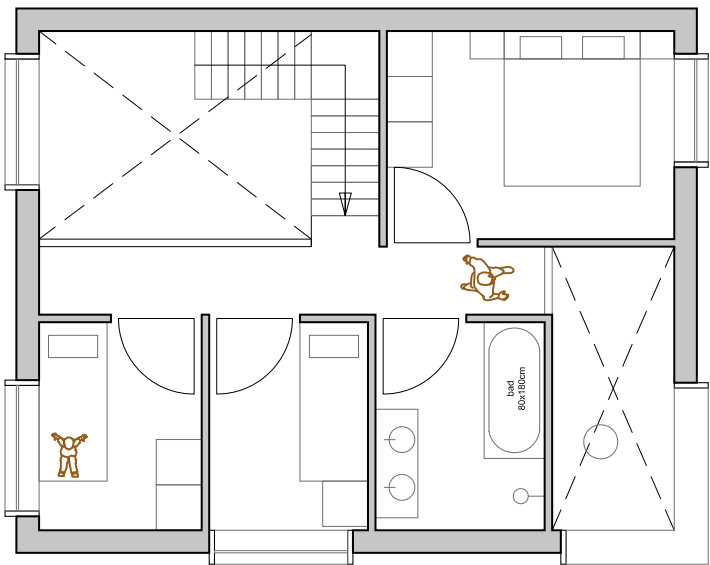
m2: 122m2
afm: 9 x 7,2m
aantal: 9

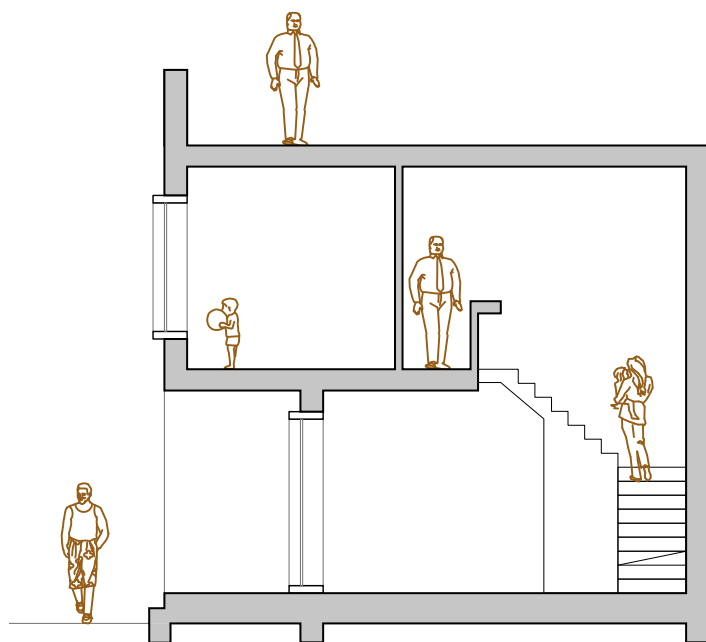
begane grond

1:100

1e verdieping

1:100

doorsnede

1:100

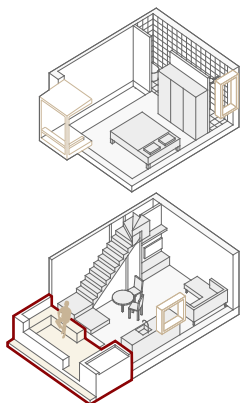
6. Het Private

Vanuit de woning is er een sterke relatie met de patio, waardoor buur-contact makkelijker kan ontstaan.

6. Het Private

Voorbeeld: De Verbinder

keuken —————

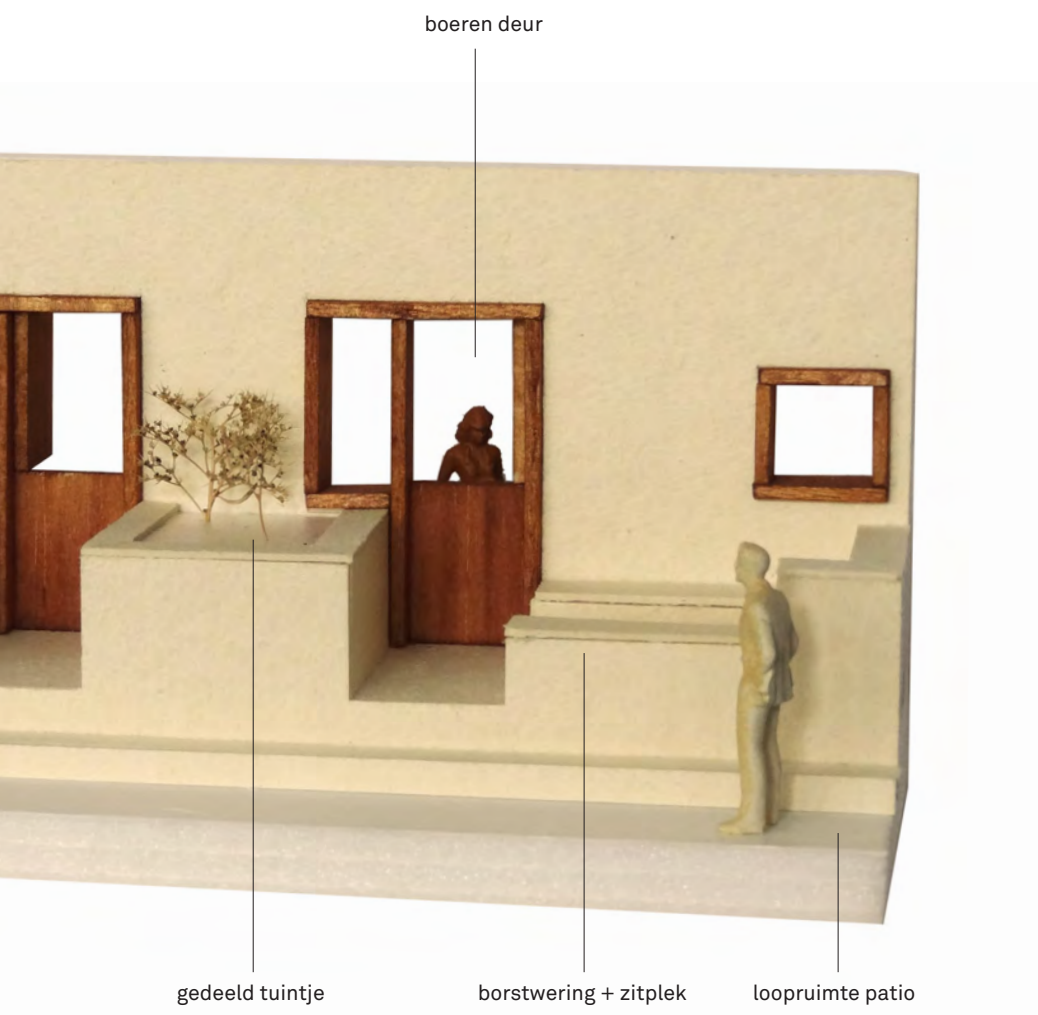
zitplekken —————

opstapjes —————

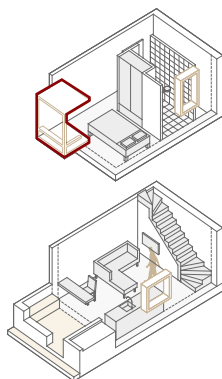

De Voortuin

De open voortuin stimuleert relaties met buren en voorbijgangers vanuit een beschutte plek.

6. Het Private

Voorbeeld: De Vrijgezel

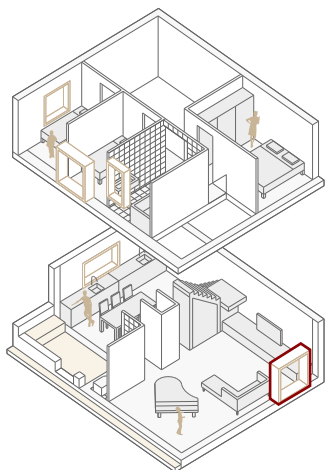
De Erker

De patio wordt dankzij de erker beter ervaren vanuit de woning, terwijl het ook een plek van bezinning is.

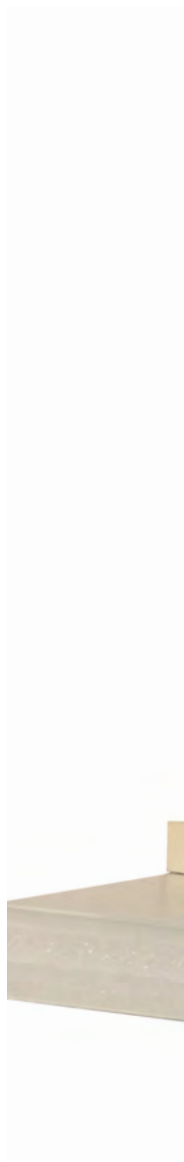
6. Het Private

Voorbeeld: Het Speelhuis

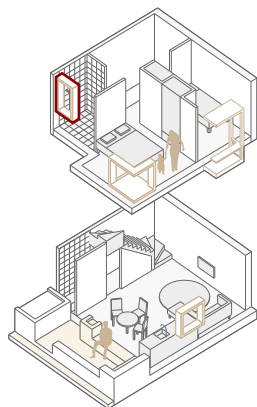
De Vensterbank

Door het kader aan de gevel extra diepte te geven - om bijvoorbeeld te zitten of aan te eten, ontstaan visuele relaties met voorbijgangers.

6. Het Private

Voorbeeld: Het Gezin

Het Badkamer-raam

Vanuit dit meest private en intieme kamertje, wordt via het translucient glas omringende geluiden en daglicht ervaren.

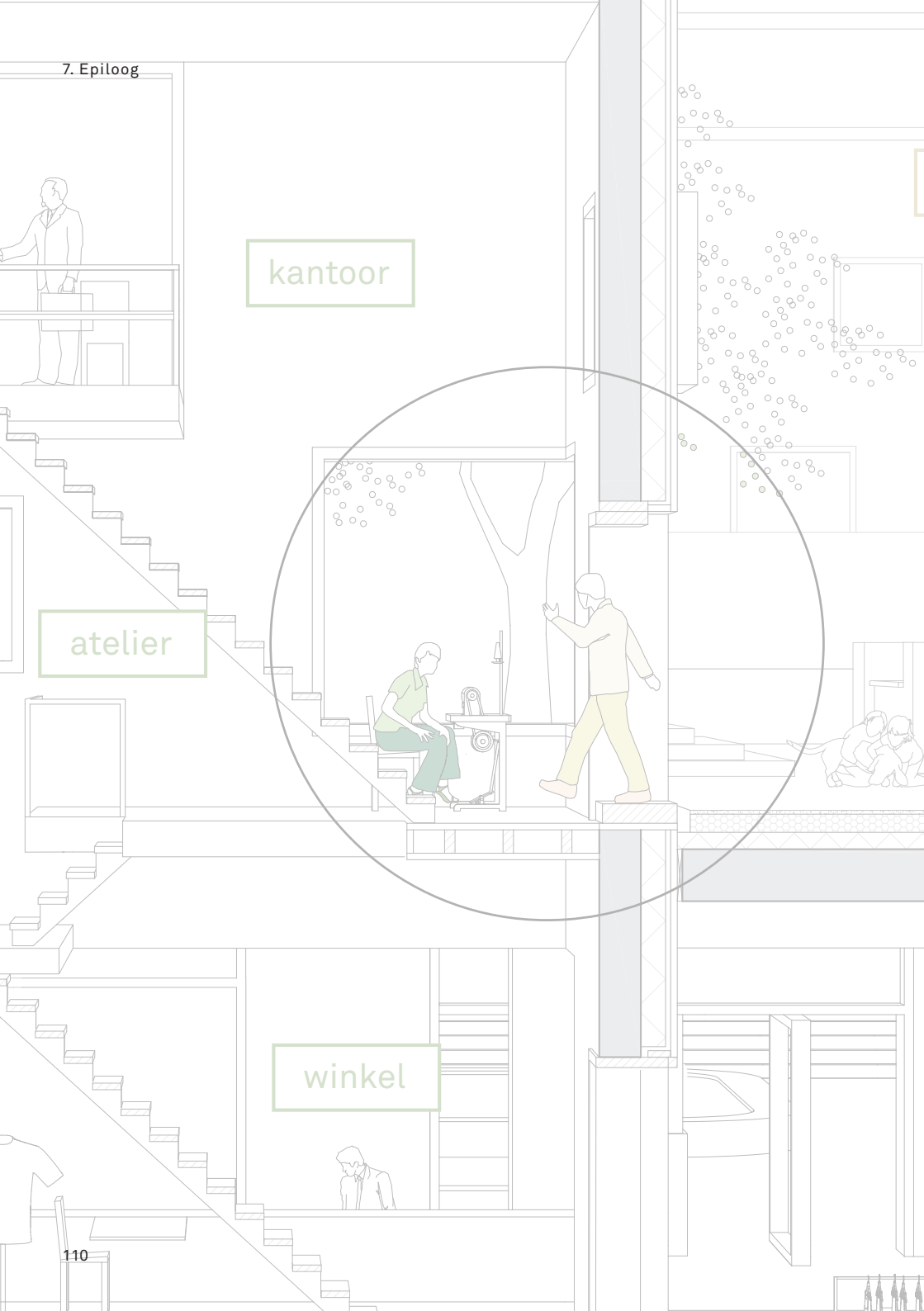

kantoor

atelier

winkel

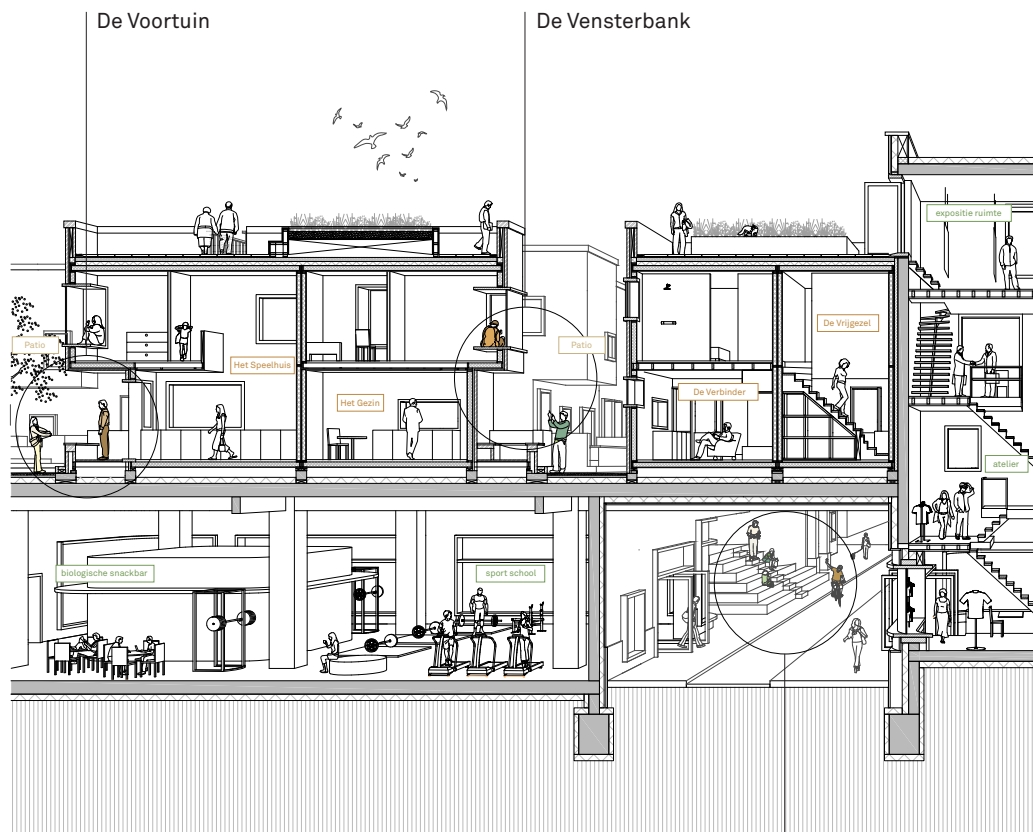

7. Epiloog

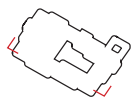
Dit hoofdstuk licht aan de hand van een doorsnede tekening toe waar de momenten van interactie in dit gebouw plaatsvinden. Dit komt voort uit routing, functies en gedeelde ruimten.

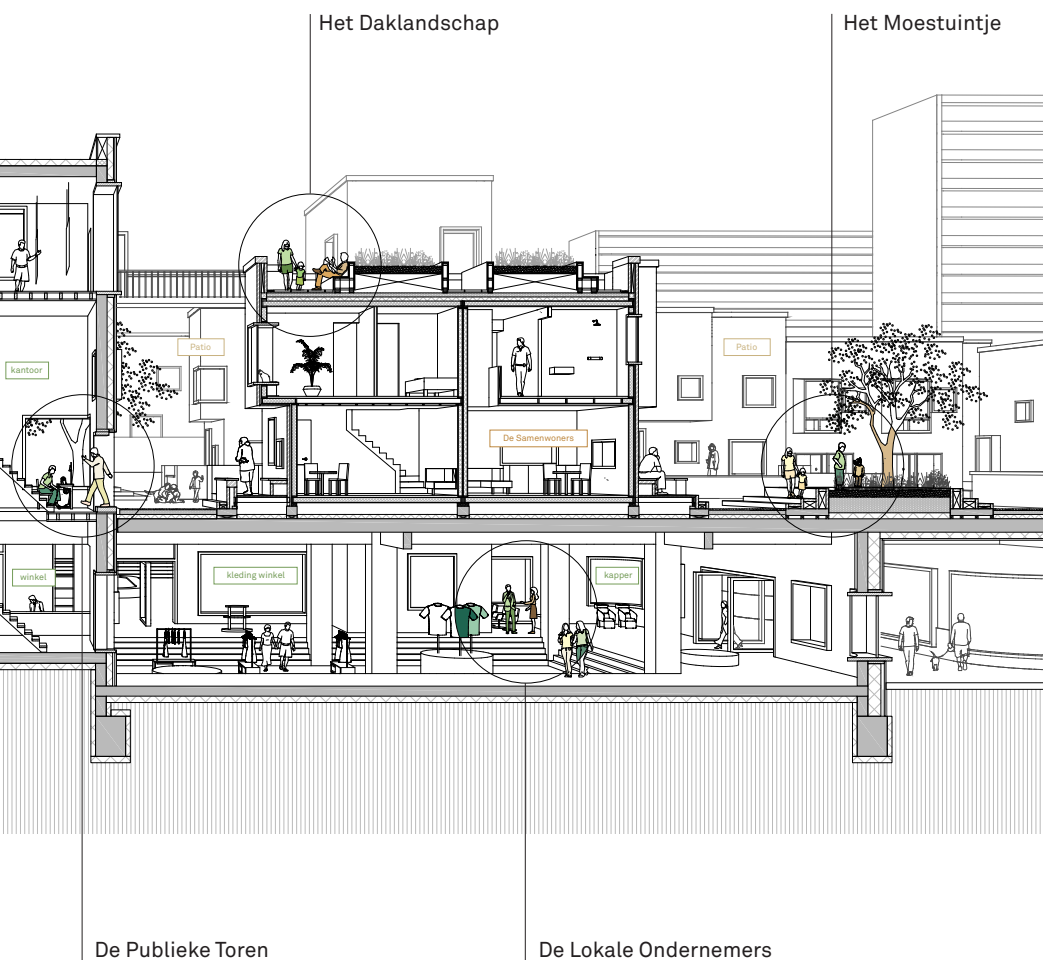
Het doel van dit hoofdstuk is de drie schaal-niveaus verbinden:

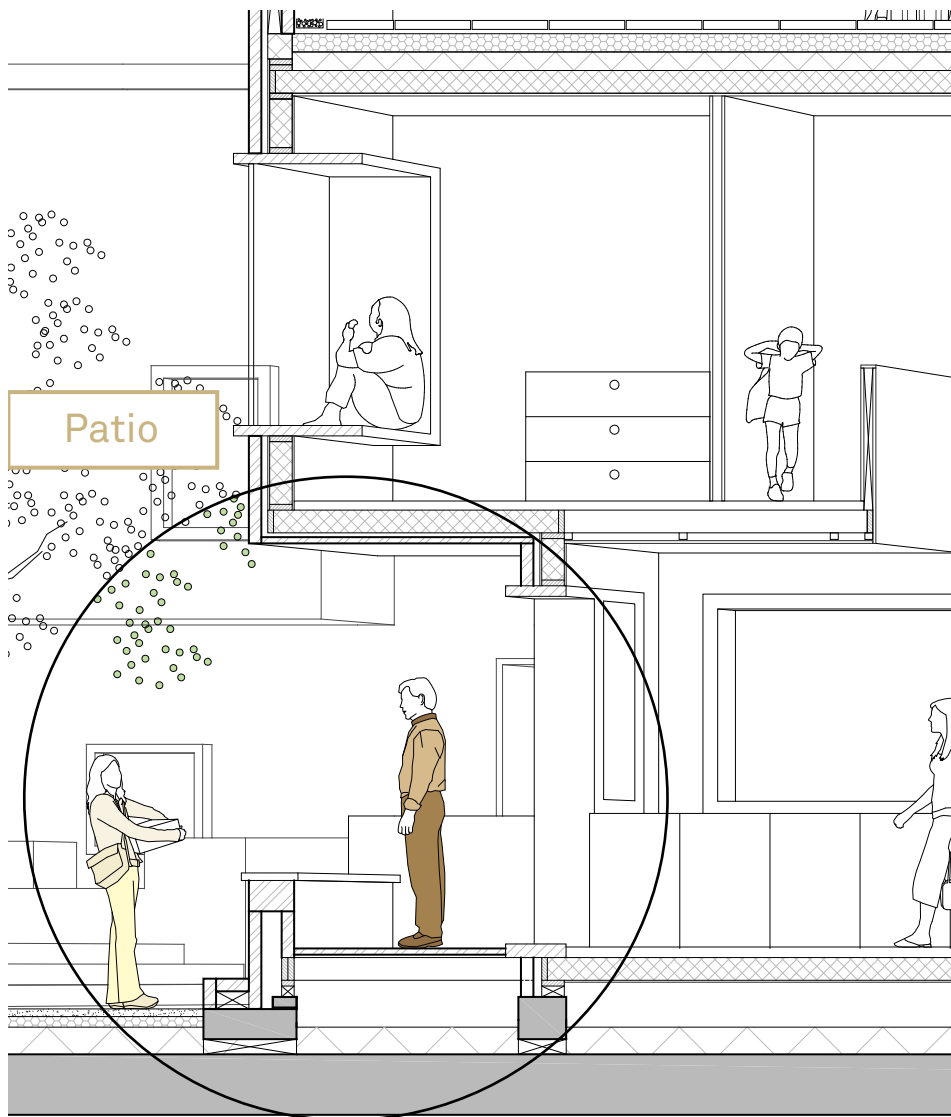
- Het Publieke
- Het Collectieve
- Het Private

De Tribune-trap

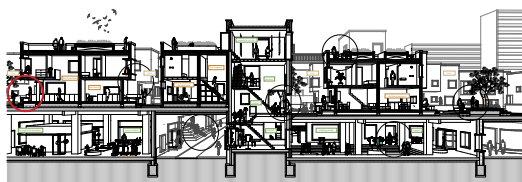
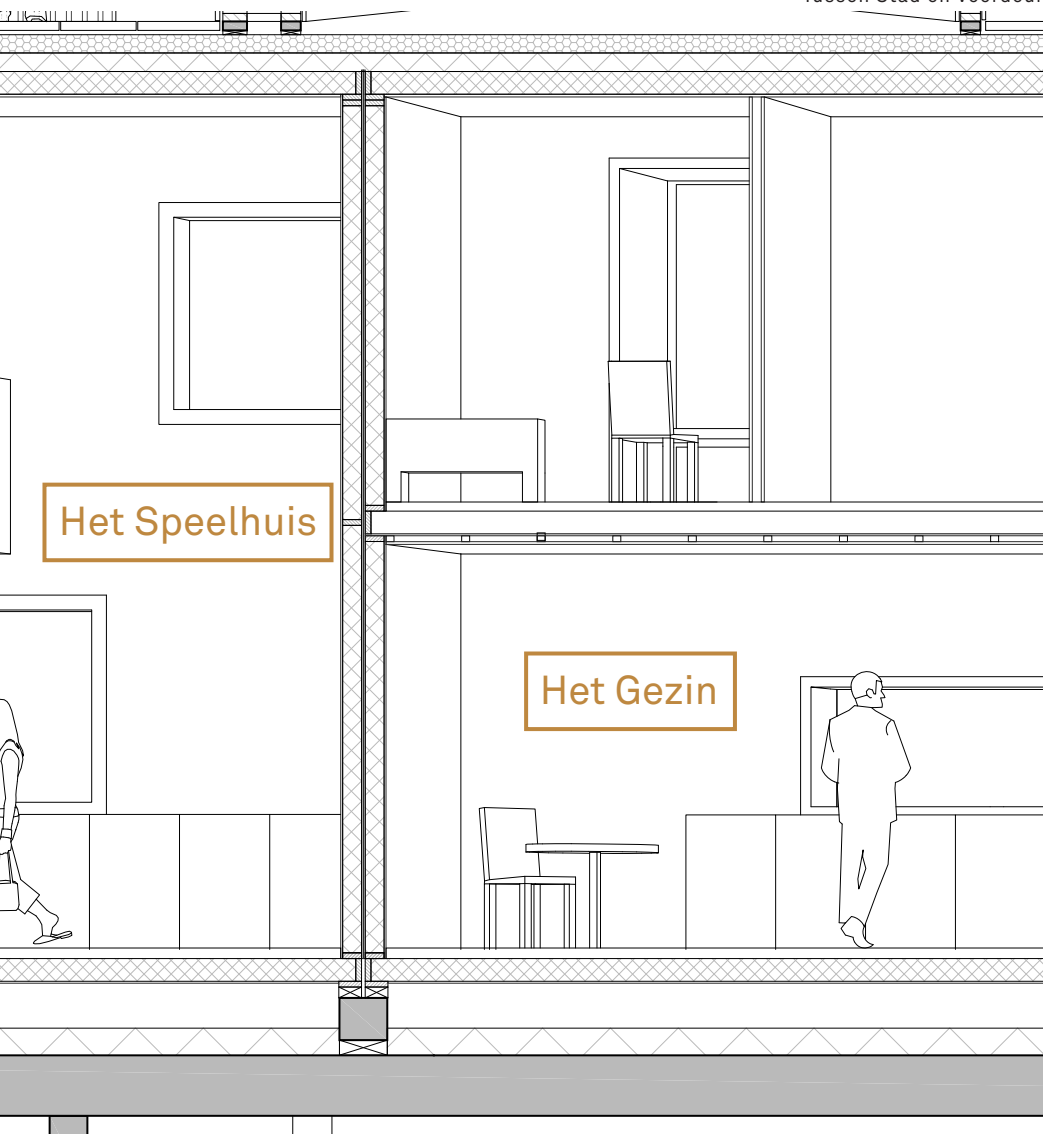

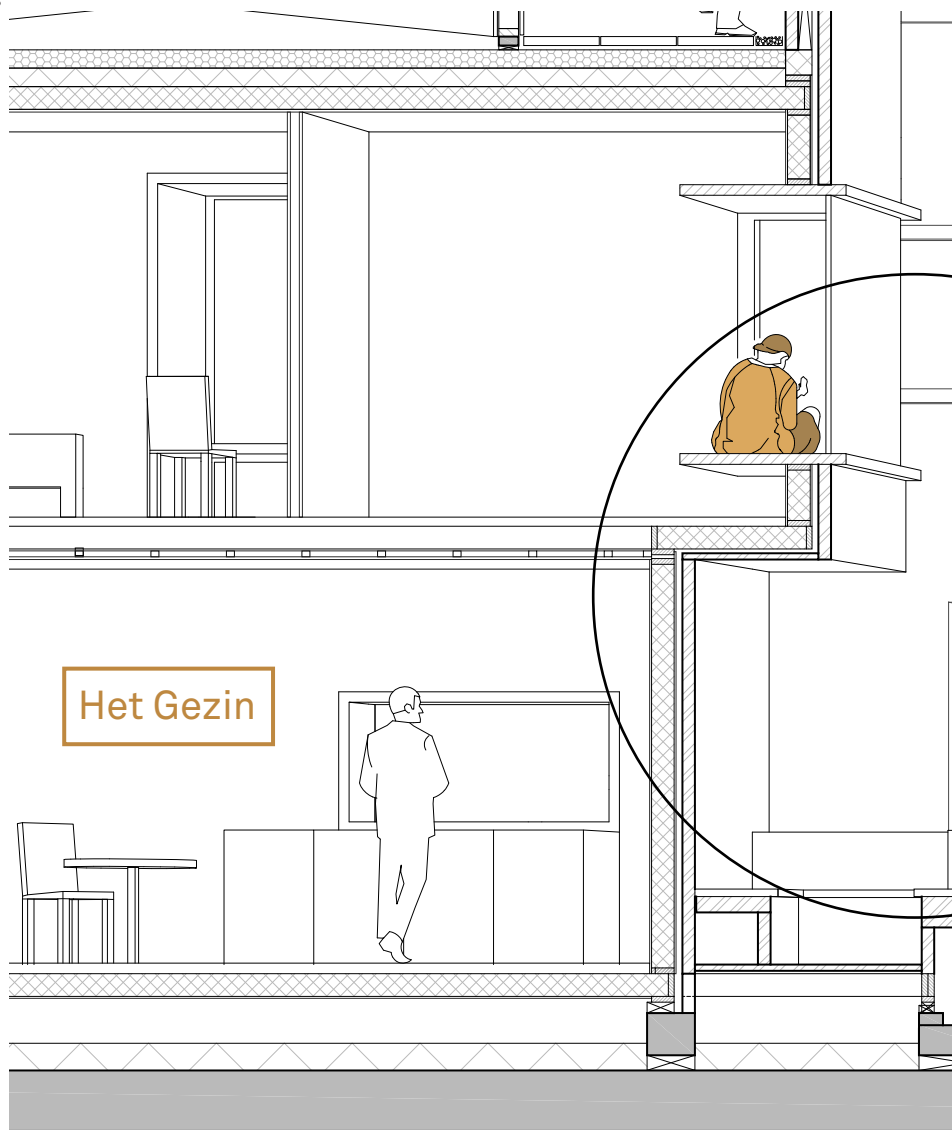

De Voortuin

Het buurmeisje van de naastgelegen
gemeenschap heeft net
boodschappen gedaan en maakt een
praatje met de vader van het gezin.

schaal 1:50

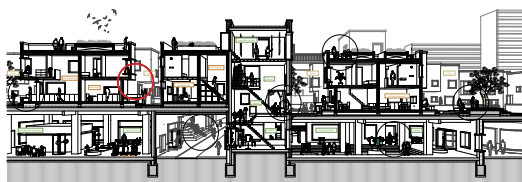
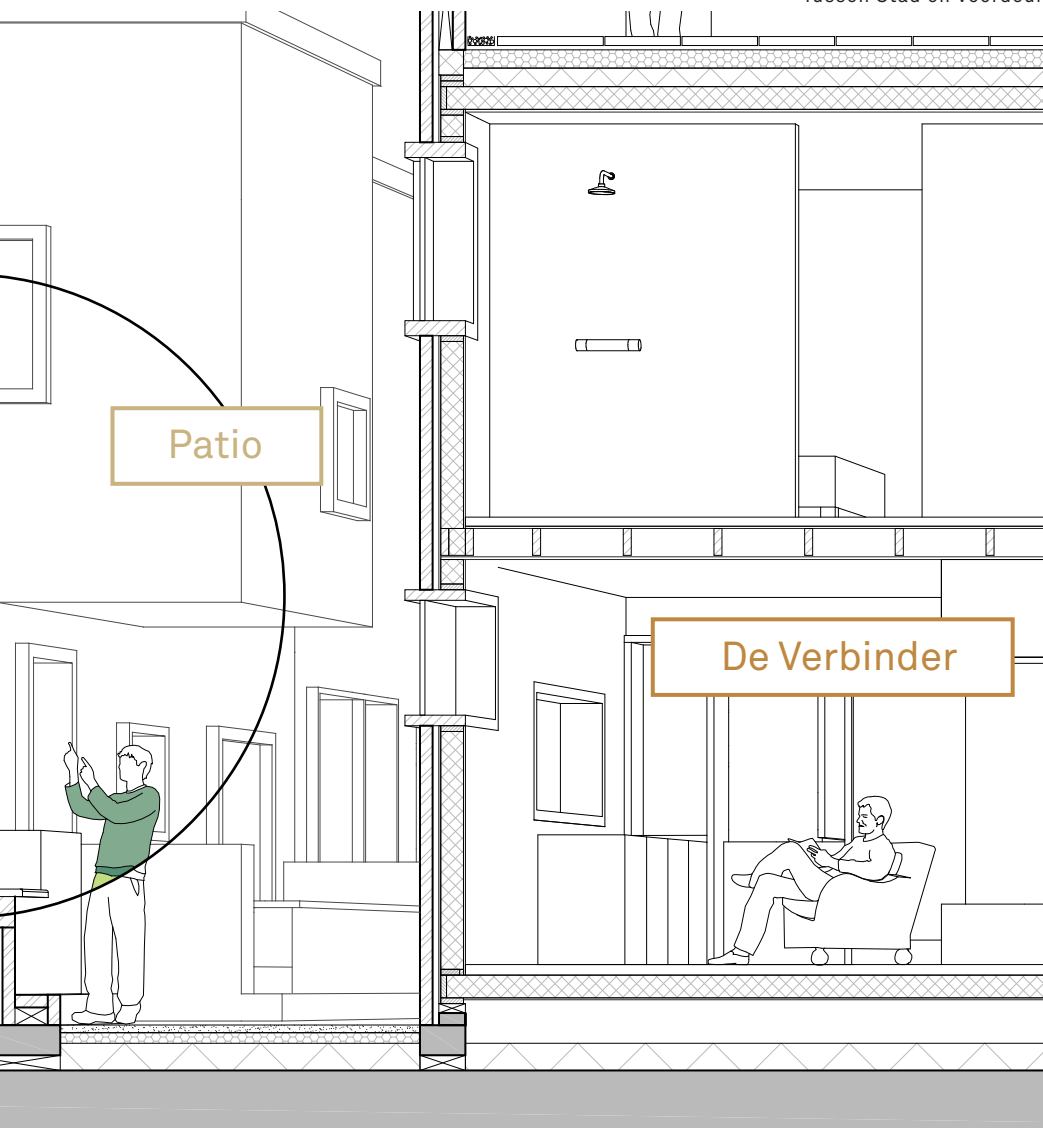

Het Gezin

De Vensterbank

Een kind zit in het raam van zijn slaapkamer, terwijl een buurtbewoner voorbij loopt en hem groet.

schaal 1:50

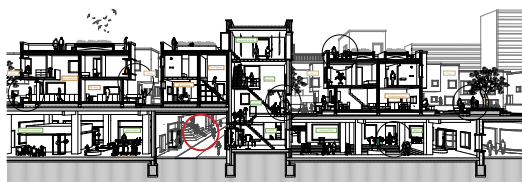
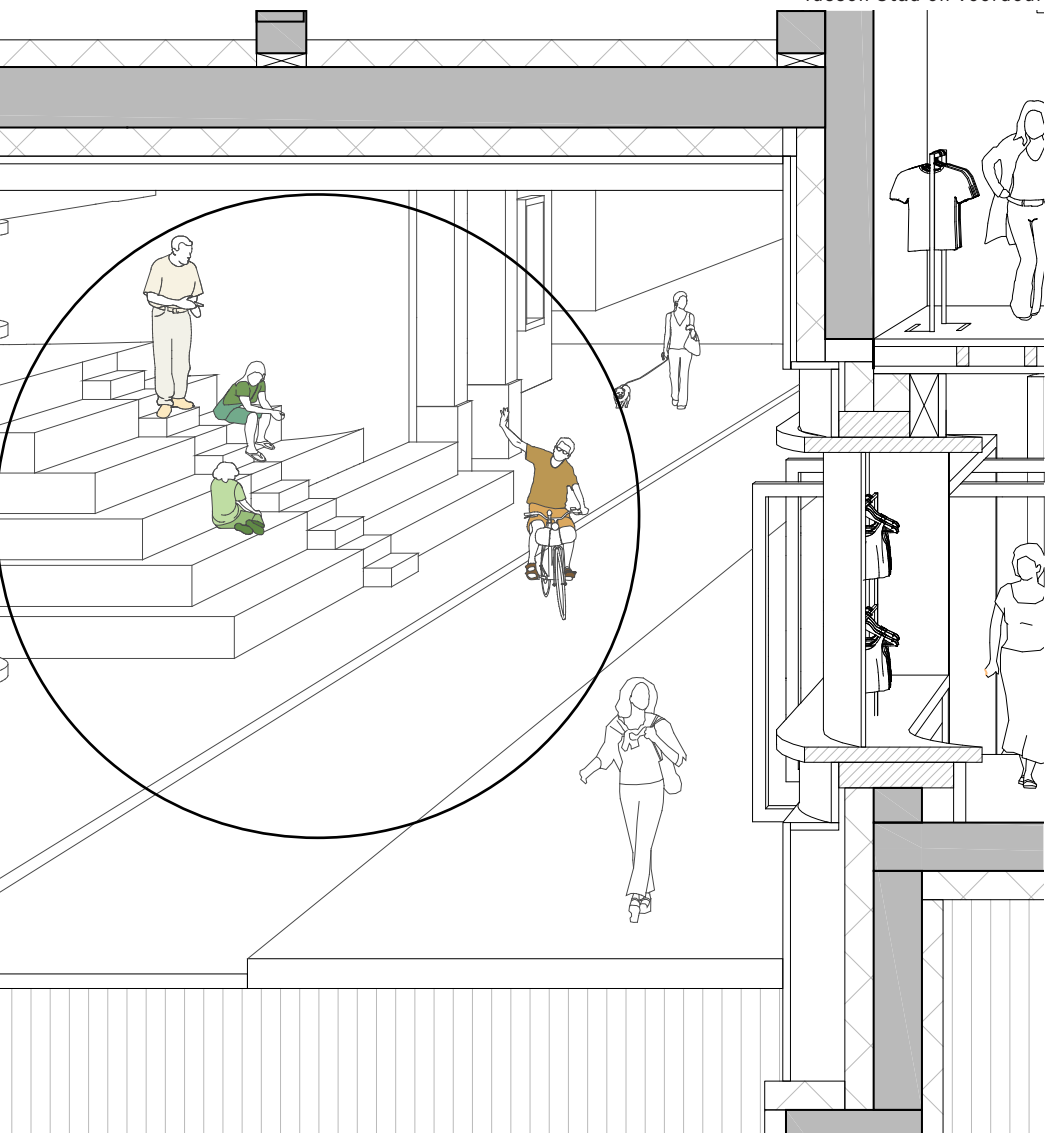

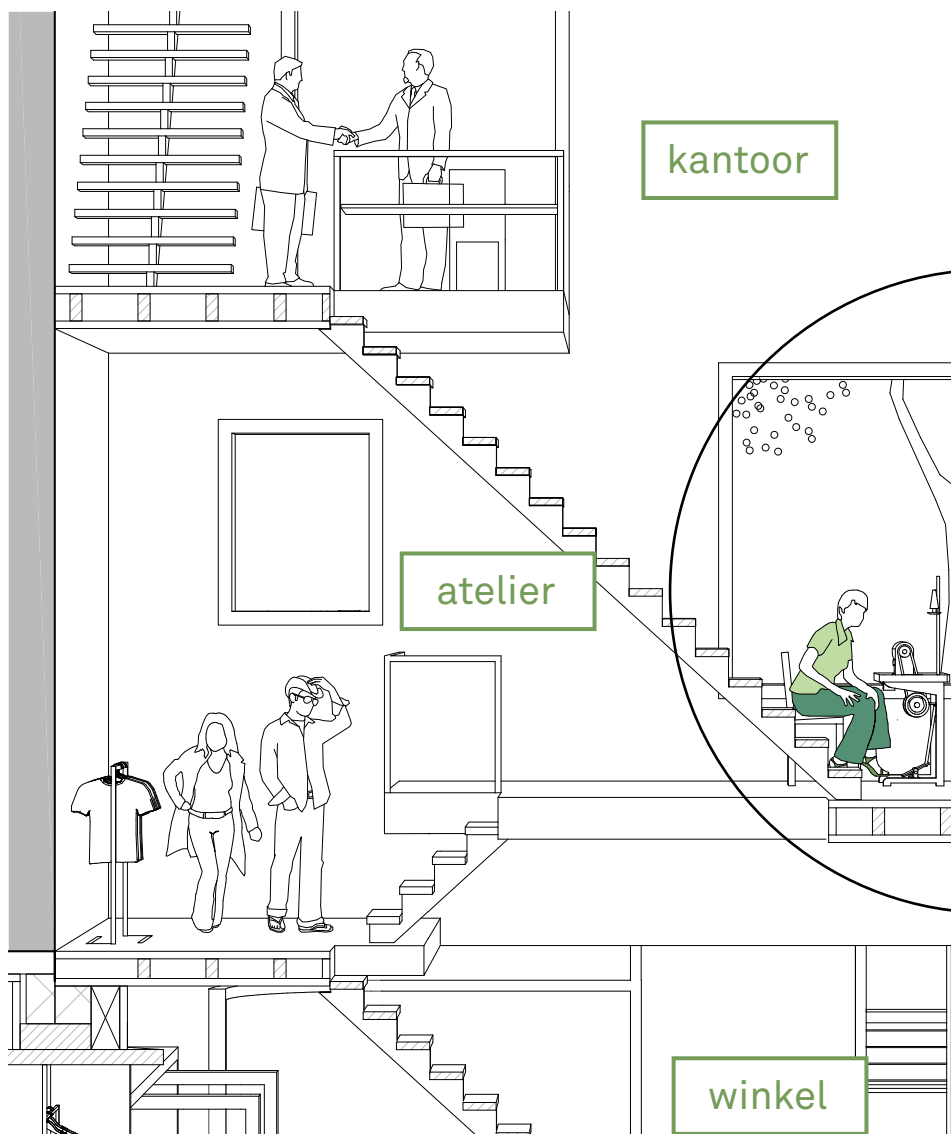

De Tribune-trap

Terwijl mensen buiten op de tribune lunchen, lopen bewoners en bezoekers hierlangs op weg naar huis of naar de patio.

schaal 1:50

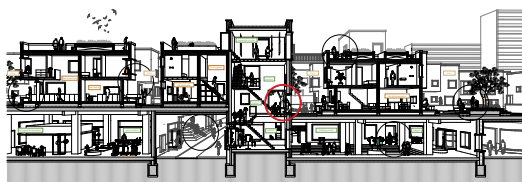

De Publieke Toren

Bewoners kunnen hun woning bereiken via de ruimte van de lokale ondernemers. Op hun beurt kunnen werknemers pauzeren in de patio.

schaal 1:50

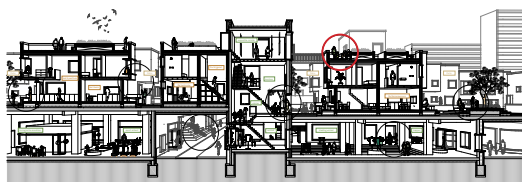
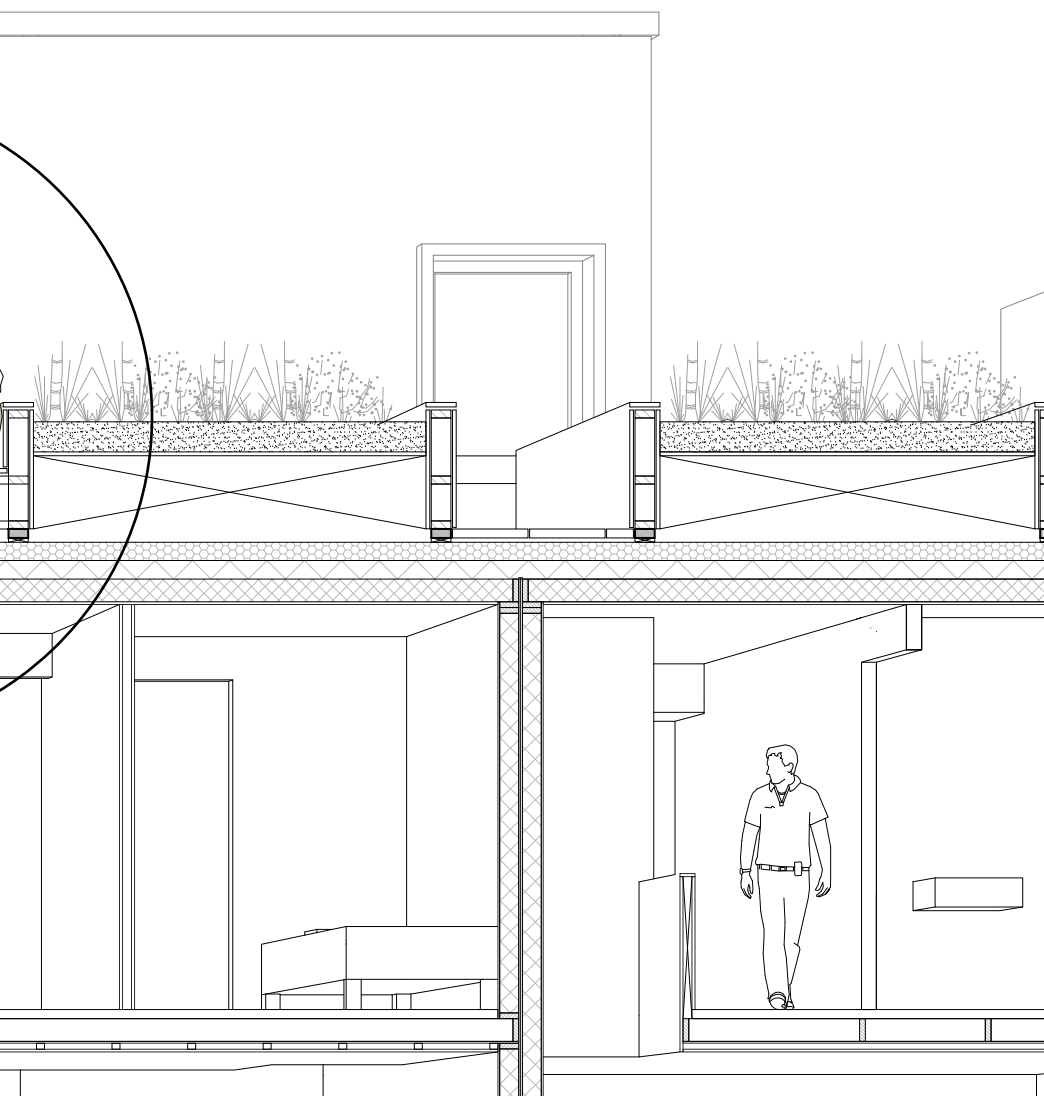

Het Daklandschap

De buurt en de bewoners hebben toegang tot het daklandschap, wat als een groene oase bezoekers uitnodigt.

schaal 1:50

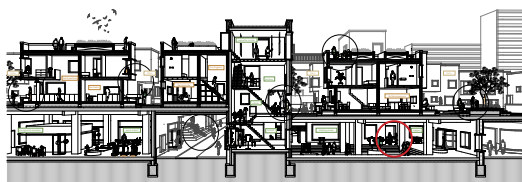
7. Epiloog

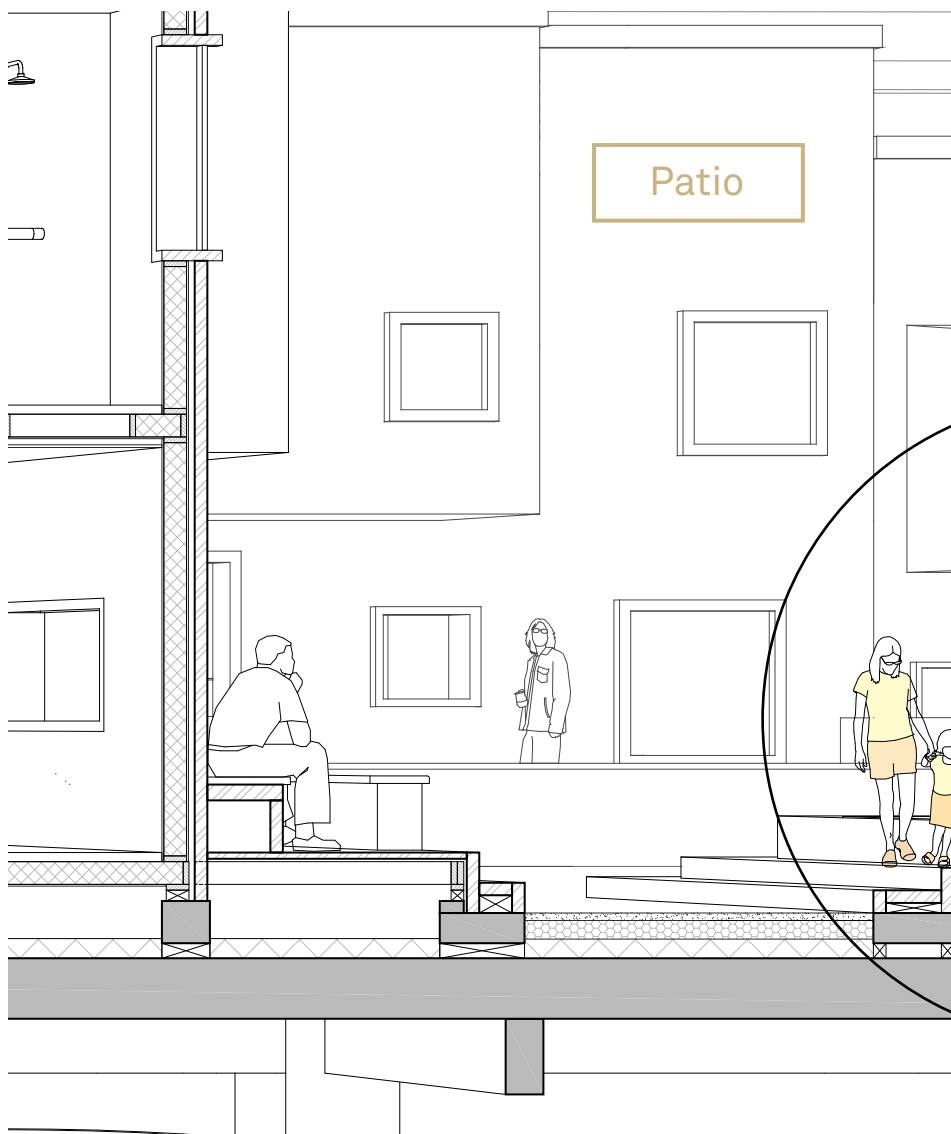

De Lokale Ondernemers

Lokale ondernemers huren gezamenlijk een complete ruimte waardoor er een hechte gemeenschap in de publieke ruimte ontstaat.

schaal 1:50

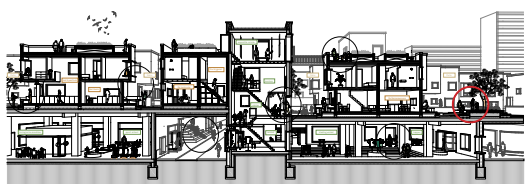

De Moestuintjes

Kinderen uit de buurt onderhouden
samen één van de moestuintjes.

schaal 1:50

Verbinding en solitude

Ontmoeting en verbinding staan centraal in dit project. De overgangen van publiek en privé lijken erg duidelijk van veraf, maar het idee is dat deze overgangen troebel worden voor bewoners en de buurt. Doordat zij veel met elkaar in contact staan, wordt het een alledaagse interactie.

Privacy is echter een groot goed en afzonderen moet mogelijk zijn in de woonomgeving. De woningtypes zijn intiem ontworpen en omsluiten een patio die uitnodigt tot gezamenlijk gebruik. Het aantal bewoners is expres laag gehouden, zodat de relaties onderling het beste kunnen groeien. De drempel om gebruik te maken van de patio en collectieve ruimtes is daarmee laag gehouden.

De vensters en voortuin van de woningen gaan een relatie aan met de buitenwereld, terwijl ruimte voor bezinning behouden blijft.

Solitude en verbinding liggen verankerd in dit plan. Tot slot een gedicht van de Noorse dichter Olav H. Hauge die deze kwaliteit mooi beschrijft:

“ It is sweet, solitude
as long as the way back
to others
remains open.
After all, you don't shine
for yourself.

”

Olav H. Hauge

Op de eerste verdieping biedt de erker zicht op de patio, maar dient ook als plek van bezinning voor de bewoner.

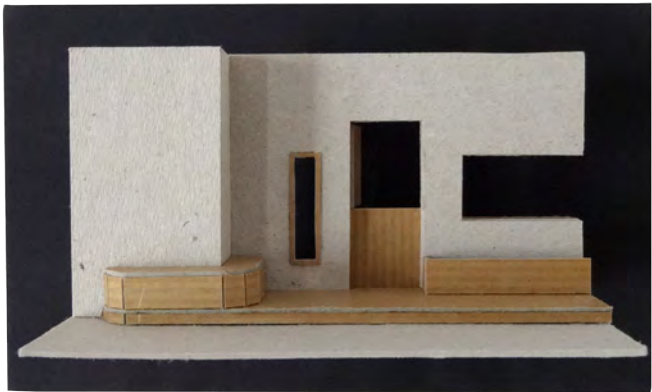
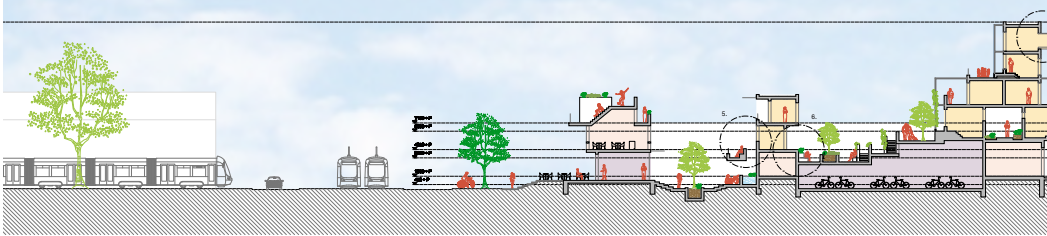
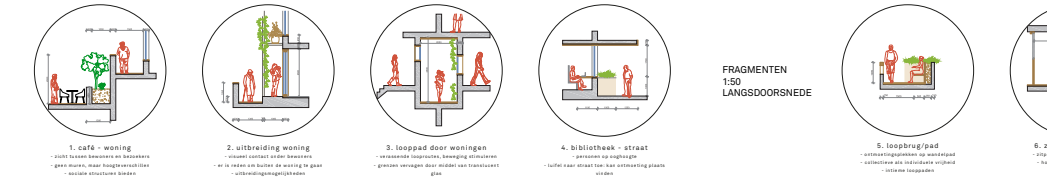
8. Het Proces

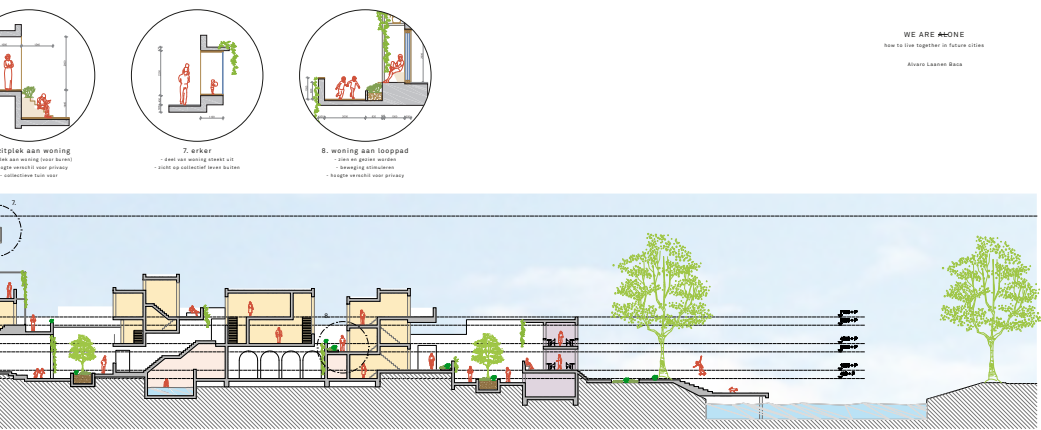

8. Het Proces

Een kleine greep uit het proces van het afstuderen: de eerste maquettes, de vele schetsen en tekeningen.

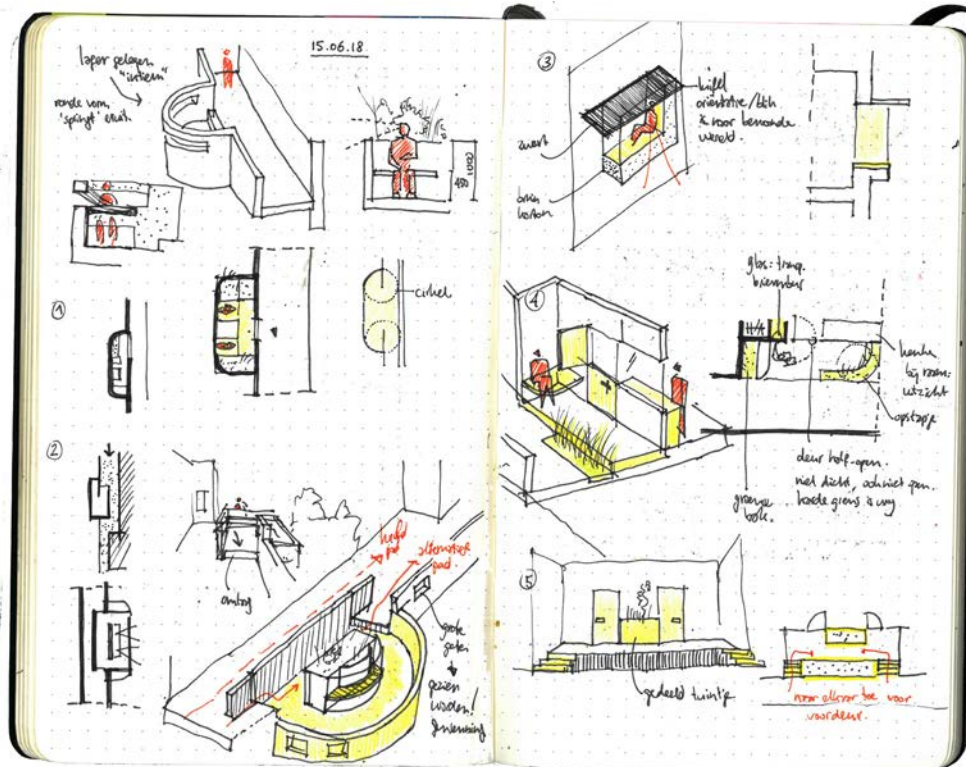
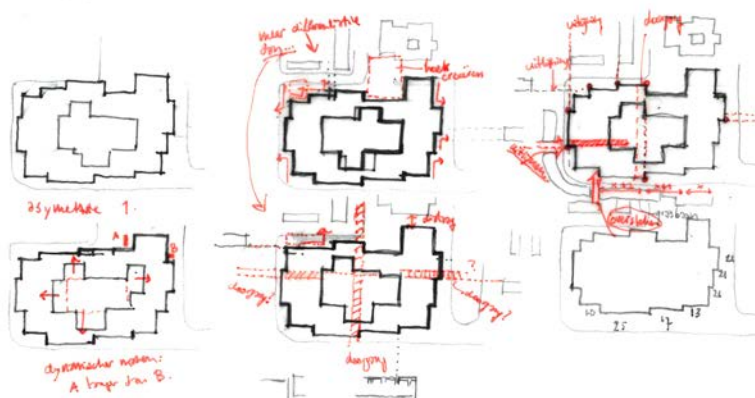
8. Het Proces

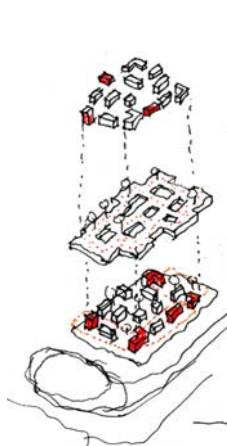
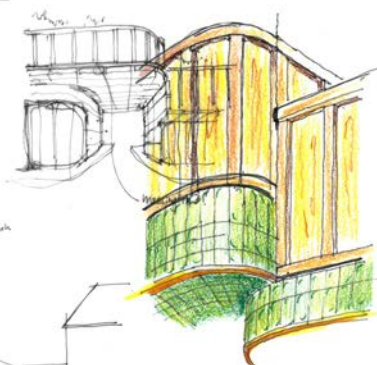
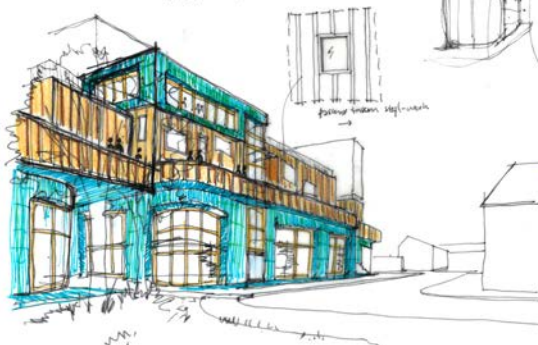
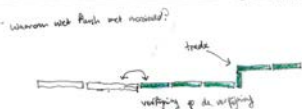
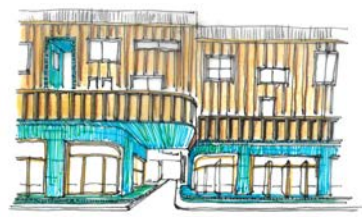

Commissie 2 en 3

Maquettes van commissie 2.
Doorsnede van commissie 3.

Schetsend onderzoek

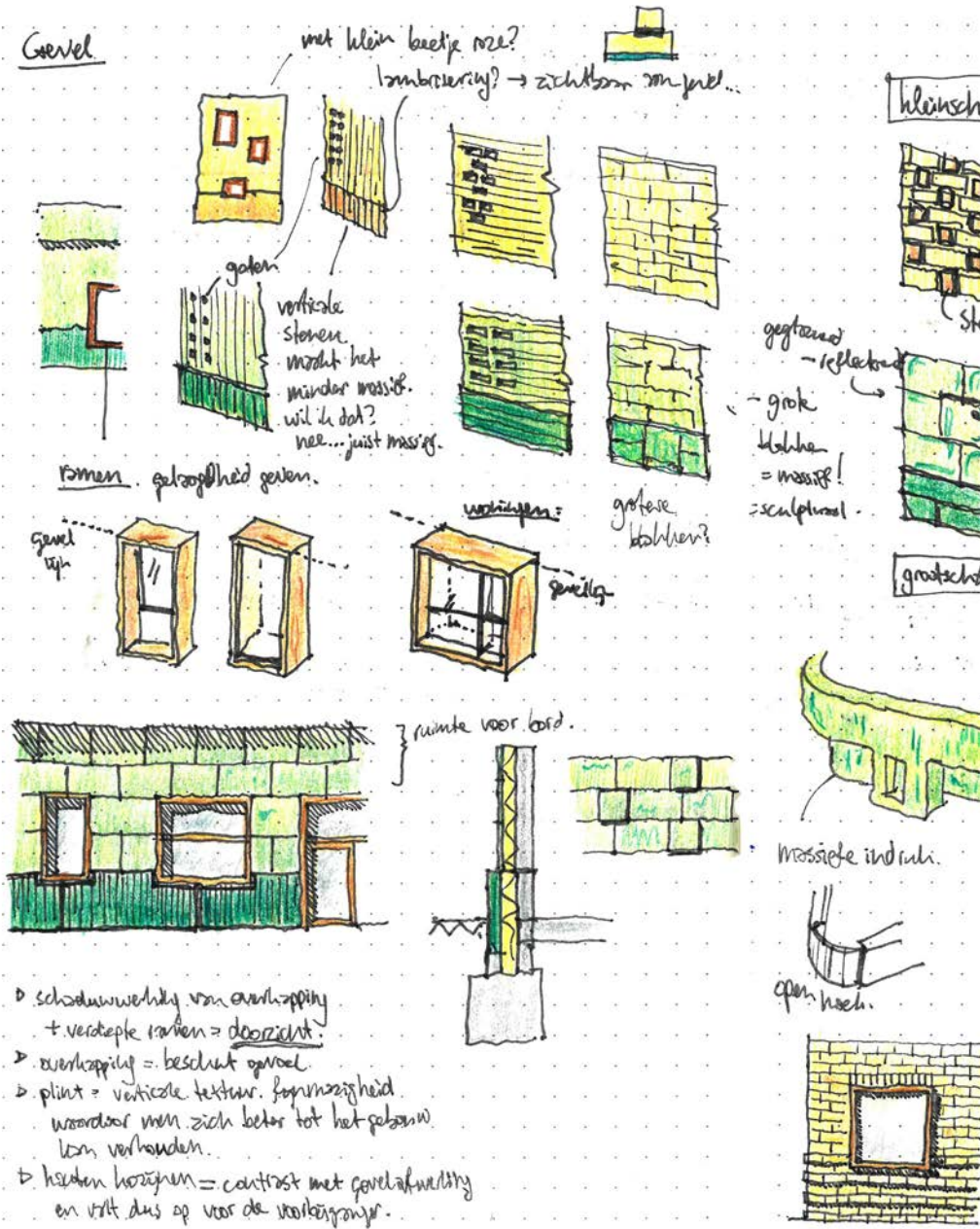
Op meerdere schaal-niveaus binding
zien te creëren: stedelijke schaal,
gevel en zitplekken.

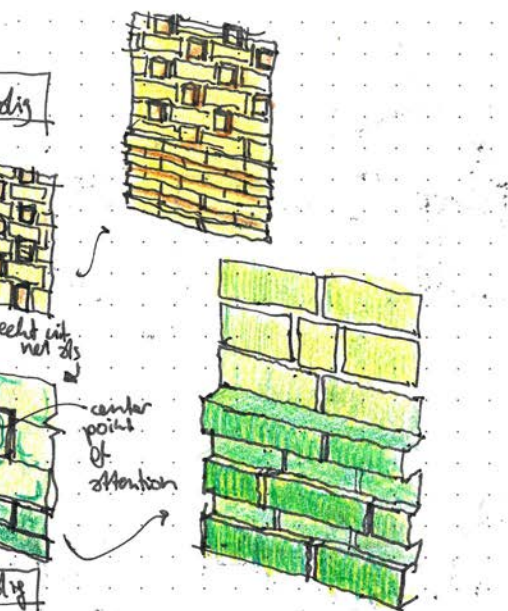

Openbaring

Deze maquette was het begin van het einde: de keuze voor de structuur was gelegd. Hierna was het doel om alle details hierin te verwerken.

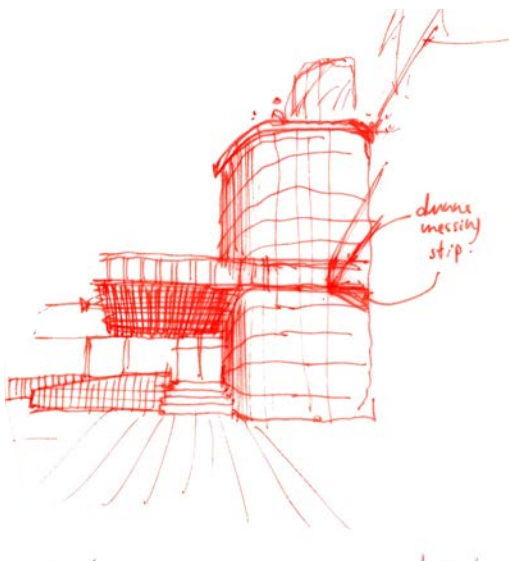
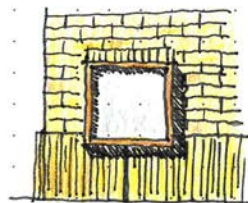

Space & Matter

hacou@spaceandmatter.nl

Schets bibliotheek

Schets over de entree van de bibliotheek.

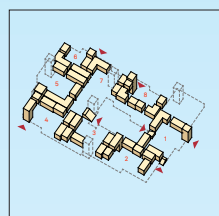
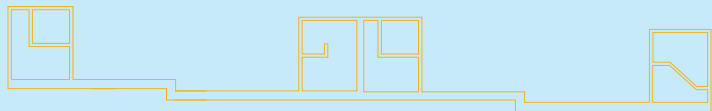
Materiaal onderzoek

Onderzoek naar texturen, overgangen, lambriseringen en aansluitingen.

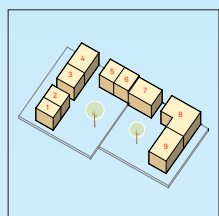

Board 1

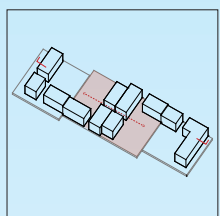
2/3

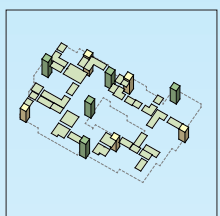
Stairs and collective rooms easily connect the 8 housing blocks to the street.

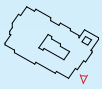
Creating intimacy: 9 dwellings per housing block in a U form.

Always linking two adjacent communities, maximizing the feeling of belonging.

Multiple points of interaction between public and private, including the green roof.

Board 2

Ontwerpwedstrijd

Mijn inzending voor de ontwerpwedstrijd die ontwerpers vroeg om strategieën te bedenken tegen eenzaamheid.

Alexander Beeloo

Van de 1:50 maquettes tot mentale steun. En zelfs de tergende vraag “vind je dit nou mooi?”.

Alexandru Nechifor

Steun en begrip, vooral tijdens de laatste loodjes. Samen met een dosis humor die mij weer energie gaf.

Ana Maria Baca Ruiz

Mijn moeder, dank voor de onvoorwaardelijke steun en liefde. En natuurlijk het constant proberen mijn leven makkelijker te maken.

Ard Hoksbergen

Commissielid. De scherpe vragen, betrokken houding en vele inspirerende referenties.

Berger Barnett Architecten

Hans en Jo, veel dank voor jullie flexibiliteit, steun en begrip die ik tijdens het afstuderen kreeg.

David Tol

De spar-sessies en constante steun. Tot aan zelfs mijn boekje ophalen voor mijn publieke presentatie.

Denis de Haan

De tijd nemen om samen met mij een materiaal-palette samen te stellen in zijn show-room AMA, te Amsterdam.

Ingeborg van der Stuijt

Coördinator Osdorp De Punt, wie mij had ingelicht wat er zoal speelt in de wijk en enthousiast luisterde naar mijn doel voor de buurt.

Jeroen van Mechelen

Mentor. Je kritische houding en mij constant pushen om het plan beter te maken zullen mij zeker bijblijven! Van begin tot eind inspirerend: dank.

Lena Hasslinger

Je aanbod om te helpen was al bijzonder, net zoals jouw prachtige photoshop-skills.

Lesia Topolnyk

Finetuning van de axo's en mijn plan enthousiast aanhoren in Chili.

Midas van Boekel

Toonde aan hoe blij een persoon kan worden van een papiersnijmachine.

Milan Hermes

Het sjouwwerk naar de Academie met geklaag en de regelmatige telefoongesprekken die meer impact hadden dan je denkt. Dank, maatje.

Peter de Jager

Voor de bouwtechnische feedback, zoals de gehele constructie van de woongemeenschap in hout te maken.

Rimaan Aldujaili

Je realistische houding, de 1:50 maquettes en het opzetten van mijn 2-daagse planning vlák voor de T4.

Roxana Mozafari

Dit zonnetje in huis maakte het collectieve torentje van de maquette.

Theo van Tilburg

Hoogleraar Psychologie aan de VU. Een zeer waardevol uur op zijn kantoor over eenzaamheid.

Thomas Wolfs

Je geweldige photoshop werk, maar ook je optimisme en vrolijkheid toen ik het niet meer zo zag zitten.

Uda Visser

Commissielid. Toegewijd, inspirerend, kritisch en begripvol. Dank voor wie je bent, Uda!

© 2019, Alvaro Laanen Baca.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/
of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van Alvaro Laanen Baca.

Tussen Stad en Voordeur

een leefomgeving tegen sociaal isolement

Augustus 2019